

Director y Administrador

LUDOVICO FURLAN

\*

calle Coronel Ramón Lista 5158

Suc. 17

U. T. 50-5502

Naročnina:

Eno leto \$ 5.—; ½ leta \$ 3.—

Posamezna štev. \$ 0.15

# PRAVICA

## JUSTICIA

### PERIODICO YUGOSLAVO - ESLOVENO

Correo  
Argentino  
Central B

TARIFA REDUCIDA

Concesión No. 3054

Registro de la Propiedad

Intelectual N° 196.979

No. — Štev. 19

Buenos Aires, 15 de Julio de 1946

AÑO — LETO I.

## OTRO "DANZIG" A LA VISTA

Dentro del Palacio de Luxemburgo, los Ministros de Relaciones Exteriores de las cuatro grandes potencias, en el transcurso de sus conversaciones, aparentan haber llegado a un acuerdo en lo que respecta a los límites entre las Repúblicas de Yugoslavia e Italia, especialmente en lo que atañe a la ciudad clave de todo este acuerdo, es decir TRIESTE. Nosotros ya hemos tratado, en algunos de los editoriales anteriores, como asimismo en extensos artículos, ampliamente este problema y ya hemos expuesto clara y categóricamente nuestra opinión al respecto por lo cual hoy no repetiremos los conceptos vertidos en esas oportunidades sino que nos referimos a la resolución inspirada, instigada e implantada por el imperialismo anglosajón, resolución esta convertida en acuerdo al que desde ya denominamos Rapallo y Londres, en 1916, de nuestros tiempos que, como éstos, giran en torno a un nuevo Versalles, es decir un nuevo Danzig, preludio de un nuevo 1º de Septiembre de 1939. Esta es la finalidad de la reacción e imperialismo mundiales que hoy no se esmeran en otra cosa a no ser la preparación de una nueva guerra, una nueva hecatombe... prueba de ello lo tenemos en su dedicación y atención que prestan al ensayo de la tristemente famosa "bomba atómica" que, en caso de ser una realidad, no puede servir para otra cosa a no ser para la destrucción de la humanidad. Pero eso, esperamos que la voluntad de los pueblos libres sabrá desbaratar.

Así, conforme al mencionado acuerdo, la ciudad y puerto yugoslavos de TRIESTE y las regiones circunvecinas, formarían un así llamado territorio Libre. La lógica siempre nos ha hecho creer lo siguiente, que a Yugoslavia, como nación victoriosa al menos se le ha de dar lo que es de ella y que en ningún caso se le quitará parte de su territorio como aparenta haberse hecho o más bien contrariamente se ha hecho. Asimismo, nuestra fé de hombres y ciudadanos democráticos nos había hecho pensar que al menos habrían de cumplirse los pactos preestablecidos y que los gobiernos aliados darían cumplimiento a sus compromisos contraídos previamente a la terminación del conflicto y no que, con el incumplimiento de estos acuerdos, habrían de tratar de provocar otro conflicto mundial. Esta farsa de traición es digna únicamente de los capitalistas e imperialistas, traficantes de la guerra que no desean otra cosa a no ser ver correr eternamente la sangre de los pueblos libres y a base de su enemistad y desacuerdos tenerlos sumidos en la eterna esclavitud. Esperamos que también esto la voluntad de los pueblos libres sabrá desbaratar.

Pero aquí no termina aun la osadía de los magnates del imperialismo anglosajón, va aun más allá y no se conforman con apartar de Yugoslavia a Trieste y su zona circunvecina sino también a la par de ello conceden a

Italia una franja de territorio habitada en su gran mayoría por eslovenos. Según esto en la próxima Conferencia de la Paz figurará la Italia fascista nación victoriosa y la Yugoslavia democrática y socialista nación derrotada. Pero, mucho se equivocan aquellos que creen que esto será aprobado por los pueblos de Yugoslavia a los que ha de corresponder la palabra final; los pueblos de Yugoslavia no aceptan y no pueden aceptar esto y en consecuencia tampoco podrá ser aceptado por el gobierno de Yugoslavia.

De todo esto podemos comprender y deducir fácilmente hacia donde se dirigen los señores de la "city" y qué es

lo que pretenden hacer; se dirigen hacia un nuevo Versalles y pretenden hacer otro Danzig. Sí, allí se dirigen, pero por suerte ningún pueblo libre y democrático los apoya, por lo cual esperamos que este otro Danzig, ya a la vista, la voluntad y decisión de los pueblos libres también sabrá desbaratar.

Interin, los pueblos de Yugoslavia permanecerán fieles a su palabra, y en el anhelo de mantener la paz, patrimonio inherente a los pueblos laboriosos, bregarán, conforme a las reglas de los pueblos civilizados, por la liberación de los territorios que injustamente le han sido usurpados, usurpación ésta que fustigan y resolución, la que nos ha ocupado, que no acatan ni reconocen ni jamás reconocerán.

## OBLETNICA

Slovenici slavimo 13. julija žalostno obletnico, Kakor se bo pri Srbih, dokler bo srbskega rodu, spominjalo Kosovo, tako se bo pri Slovenceh, dokler bo slovenskega rodu, spominjal dan, ko so ognje ni zublji vpepelili, kar so tržaški Slovence z delom, trudom in z žrtvami v najtežjih razmerah dogradili skozi desetletja — naš Narodni Dom. Dan 13. julija 1920, je za tržaške Slovence in z njimi za vse Slovence — slovensko Kosovo.

Naš Narodni dom ni bil nikoli trdnjava oboroženih zavojevalcev, iz katere naj bi planile napadalne čete nad tržaško mesto, ni bil nikoli postojanka oboroženih upornikov: bil je le sedež naših kulturnih ustanov in našega ljudskega denarnega zavoda, postavljenih s prihranki, ki si jih je mali slovenski človek v Trstu skozi desetletja trgal od ust. Bil pa je obenem viden izraz volje tržaškega slovenskega ljudstva, da živi, da se ne da zatreti; bil je simbol naše neomajne vere v vstajenje!

Vandalski požig Narodnega doma, ki ga je fašizem organiziral 13. julija 1920, je bil začetek krvave ofenzive, ki jo je fašizem začel v imenu 45 milijonskega naroda proti nam, drobcu slovenskega naroda, da bi nam ubil ne samo vero v vstajenje, temveč da bi nam z njo uničil vse pogoje za življenje, da bi nas kot narod zatrel in nas izbrisal iz zgodovine.

Javno mnenje vsega sveta vidi danes v nemškem narodu prbega, s krvjo poskropljenega izvrševalca nesmiselne Hitlerjeve zamisli o narodu gospodovalcu, ki mu je od Boga dano poslanstvo, da zavlada nad ostalimi manj vrednimi narodi Evrope, poslušujoč se pri tem vseh sredstev, od množičnega pokolja do požiga in vnepelitve ljudskih naselij. Slovenski in hrvatski rod na Primorskem smo živa pričča, da je ta protikulturna zamisel, ki so jo Nemci organizacijsko po-

globili in z njim lastno krutostjo na široko izpeljali, vztila v bolnih možganih tistih, katere danes imenujejo nacistične hlapce, a so bili v resnici njihovi — učitelji.

Tržaški Slovence, vajeni na lojalno politično borbo, smo imeli nezavidljivo prednost, da smo to kot prvi občutili na lastni koži že v samem početku fašističnega režima. Prišel je med nas posebni odposlanec, prijatelj in osebni zapnik Mussolinija, da je organiziral, v imenu "višjega poslanstva, od Boga danega italijanskemu narodu" požig in pokolji med slovenskim narodom, ki je bil temu "višjemu poslanstvu" na poti. Bil je to Francesco Giunta, organizator in vodja požigalec našega Narodnega doma in minister Mussolinija, po katerega navodilih je delal. Sai je sam parafraziral Kristusove besede in jih napisal v odgovor na posvetilne besede, ki mu jih je narekoval v svoji knjigi "Il fascismo nella Venezia Giulia" fašistični žurnalist Michele Risolo, tale odstavek: "Kar sem napravil, sem napravil za Njega, ne zase, On je bil vodja..."

Naš Narodni dom je bil požgan, z njim so bili požgani, po skrbno pripravljenem načrtu ostali naši narodni domovi širom dežele, je bilo uničeno docela vse naše narodno premoženje, je bilo zatrito naše kulturno življenje, je bila po nedolžnem prelita slovenska kri. Ni jim pa uspelo ubiti našo voljo do življenja, naše vere v vstajenje. V vsiljeni borbi za življenje in smrt se je v slovenskem narodu zbudil njegov že zamrli puntarski dug, in narod Gradnika in Velega Jože je dokazal, da lahko častno stoji ob strani naroda velikega Matija Gubca in Kraljeviča Marka. Napočil je čas, ko bi se bil slovenski narod lahko z lahkoto krvavo maščeval za vse gorje, ki ga je moral prestati. A kaj je napravil

## POMOČ SVOJCEM V DOMOVINI

29. t. m. odpluje parnik

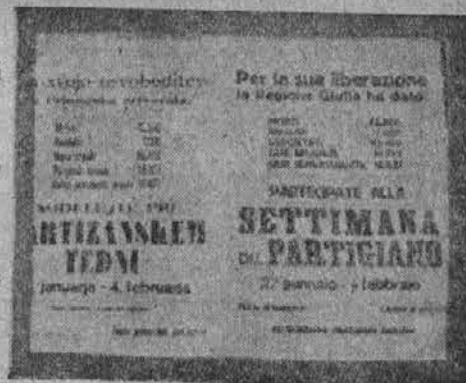
Koordinacijski odbor v pomoč Jugoslaviji sporoča tem potom vsem našim izseljencem, da 29. t. m. odpošlje v domovino četrto pomožno pošiljko. Vsi oni naši rojaki, ki živijo v notranjosti dežele in želijo poslati svojem v domovino pakete, naj to čimprej store s tem, da pošljejo pakete potom pošte na naslov: Comisión Coordinadora de Ayuda a Yugoslavia, Alta. Brown 670, Buenos Aires, katera bo pakete spravila v zaboje in poslala v Jugoslavijo in za obe coni Primorske.

Blago se lahko pošlje novo in staro, kakor tudi obutev, ni pa dovoljeno poslati gumijeve predmete in svile.

Za vsak kg. se plača \$ 4.00, v tej ceni so vključeni sledeči stroški: Ekspedicija, prevoz, zavarovalnina proti tatvini, ognju in izgubitvi, kakor tudi za posebno pakiranje ter majhen procent za kolektivno pomoč.

Rojaki iz dežele naj pošljejo denar potom poštne nakaznice (Giro postal) na gori naveden naslov.

V bodoče bo Koordinacijski odbor poslal mesečno pomoč v domovino. Zato opozorite Vaše znance, da i oni lahko pošljejo pomoč svojem.



ta narod "barbarov", ta narod sužnjev, ta manjvredni narod, ki bi bil moral izginiti z obličja zemlje, ko se je kot zmagovalec vrnil na zemljo, ki krije tisoče njegovih mučnikov, padlih pod fašističnim terorjem; ko se je vrnil pred svoje porušene in požgane domove in vasi in v mestu, iz katerih je bil izgnan kot stekel pes? Ni dvignil maščevalne roke nad italijanski narod, s katerim živi že stoletja na tej zemlji in v imenu katerega je fašizem zakrivil nad njim zločine, ki jim ni odpuščanja, temveč mu je kot resnični nosilec nove človeške misli ponudil roko v spravo in bratsko sožitje.

In prav je tako! Na italijanskem delu prebivalstva te dežele je, da prevzgoji generacijo, zastrupljeno s fašistično megalomanijo, v duhu novega časa. Do večeraj preziranemu slovenskemu narodu je v zadoščenje, da lahko pri tem svetem, a težkem delu pomaga in da lahko bratski sprejema v svojih domovih italijanske sodeželane.



## Mimogrede...

Ne pozabite na nas. Teško nam je bilo pred petnajst in več leti, ko smo se še nahajali na rojstni grudi brez vsakih pravic obremenjeni pa z velikimi dolžnostmi. Gledati smo morali kako so se šopirili črnosrajčniki s takrat še svežim snopom. Uničili so vse kar je bilo našega, menjali so nam priimke usiljevali drugi jezik, na splošno, gospodarsko in politično naš narod so hoteli uničiti.

Šibkejši katerih k sreči je bilo malo, so se vdali v "božjo voljo" med tem ko ogromna večina naroda je nevidno stiskala pesti in tiho prisegala, da ne odneha dokler ne bo narod svoboden na lastni zemlji. Razmere pa so se slabšale z dneva v dan, radi česar kdor je le mogel je odšel v svet. Teško nam je bilo ko smo se poslavljali in čeprav od takrat je poteklo že mnogo časa vseeno nam še vedno zvenijo kratke poslovilne besede tam ostalih tovarišev in svojcev. Srečno pot-ne pozabite na nas, so bile zadnje besede in če je kateri tekom let na to pozabil, danes je skrajni čas, da se malo zamisli in napravi svojo dolžnost napram tam ostalim tovarišem, svojcev, oziroma narodu, ki je z ogromnimi žrtvami in prav na junaški način pokazal svetu: kdo smo in kaj hočemo.

**NESTRPNOST.** Da bo slej ali prej porazen fašizem, to smo bili gotovi, ker pa se je zadeva le preveč nategovala smo tudi mi pričeli postajati nestrpni, toda nikdar pa ni bila naša nestrpnost tako velika kakor ravno sedaj. Da pa je temu tako je krivda zapadnih zaveznikov, kateri se trudijo na vse pretege da bi Trst z Primorjem ostal še v naprej v rokah onih, ki so ga tekom dve desetletji, ekonomsko popolnoma uničili.

**PROCES.** Marsikateri je mišle-

nja, da hitra usmrtitev Mussolinija je bila popolnoma na mestu, da temu pa ni tako nam dokazuje proces Mihajloviča, kjer prihaja na dan marsikaj kar ni po godu angleškimi reakcionarjem, kateri so hoteli in še vedno delajo na to da bi v Jugoslaviji ponovno zavlada stare razmere. Iz časopisja nam je razvidno, da v tržaških vodah se nahaja pet in beneških pa deset "zaveznških" bojnih ladij. Tudi oklopni avtomobili in tanki ropotajo po naših cestah. Ker pa to nikakor ni dovolj so ob vzdolž jugoslovanske meje vpostavljeni do zob oboroženi "Zaveznški" vojaki med katerimi se nahajajo tudi jugoslovanski kvizlingi in četniki, se razume v "zaveznških" oblekah. Nič čudnega; reakcija in fašizem služita enemu in istemu gospodarju: Kapitalizmu.

**ZA TISKOVNI SKLAD.** Kakor smo poročali se je vršila 25. maja kegljska tekma v prostorih našega rojaka Djuro Kovača. Tekme je priredila finančna komisija Jug. I. Vestnika in Pravice. Nabralo se je 156.000 pesov Vsem onim ki so se udeležili tekme in na ta način pripomogli našim listom, izrekamo tem potom našo najpri-srčnejšo zahvalo.

### SLOVENSKA KOLONIJA JE POZDRAVILA JUGOSLOVANSKE MORNARJE

V krogu prave slovenske sloge smo Slovenci v Buenos Airesu proslavili obisk mornarjev jugoslovanske ladje Aleksander I, v Gospodarskem Podpornem Društvu v torek 2. Julija.

Že dolgo časa nismo videli tako živahne in vesele družbe Slovencev v izseljeništvu, kjer ni manjkalo navdušenih vzlikov, zdravic in veselega petja. Tudi solze si videl v očeh marsikaterega - morda so bile radi spemina na usodo Primorske, ki se je ravno isti dan od-

## Naši boreci in naše dolžnosti

Tu pred nami imamo sliko pogreba in spomenika naših padlih partizanov-borcev iz naše Primorske.

Prva slika nam prikazuje kako so svojci, sorodniki in partizani počastili padle tovariše v Trnovskem gozdu.

Ta pogreb je bil zgodovinskega pomena, pogreb velikih mučeni-

pripelje na domače pokopališče.

Pod nagrobnim spomenikom počiva dvajset tovarišev-borcev Titive armade, od teh je šest iz Gaborovice pri Trstu in štirinajst iz Proseka. Spomenik katerega so jim postavili, je izraz zahvale in priznanja padlim, ki so dali svoja življenja za svobodo svoje lastne grude.



kov, ki so dali svoja draga življenja za svobodo svojega naroda. Zemeljski ostanki teh padlih partizanov so počivali po dvanajst in petnajst mesecev po raznih krajih, družine so želele da se iste

Koliko solza je bilo potočenih, koliko priseg in obljub je bilo storjenih od onih ki so ostali. Od onih, ki so stopili na njih mesta in nadaljevali borbo za popolno osvoboditev naše zemlje. To je najboljša oddolžitev padlim borcem.

Tudi mi, čeravno oddaljeni od vas

ločevala v Parizu, morda radi ganljivih prizorov iz odra, ko so deklice G. P. D. na tako izrazit način simbolizirale skupnost slovanstva, morda radi krasnega slovenskega petja, morda radi optimističnega govora komisarja Ilija — tega ne vemo, toda nekaj vemo, nekaj kar smo vsi občutili: Da je v tem majnem kotičku slovenske naselbine, del nove svobodne Jugoslavije.

Nekdo je dejal, da je tá, historični večer. V resnici, je bil zgodovinski večer, ker smo vsi občutili da ni naše brate sprejelo samo eno slovensko društvo, temveč, da je bila tu predstavljena celokupna slovenska kolonija, s predstavniki ostalih jugoslovanskih organizacij.

V vseh govorih je bila izražena želja po združitvi in komisar, ter kapitan ladje sama sta v svojih govorih to povdarjala.

Naloga je naša, da te želje uresničimo, da bo res tako kot je dejal kapitan: "Kot vas bomo drugič osbiskali, želim da bi našel Slovence združene, ker ste Slovenci kulturni narod in mislim, da ni med vami take razlike, da bi bila taka združitev nemogoča.

### Dr. Hinko Halpern

Diplomiran v Zagrebu in Bs. Airesu  
Specijalist notranjih bolezni  
Ordinira vsak dan od 16 do 20 ure.

San Martín 955 I nad. dep. C.  
U. T. 32-0285 in 0829

Elegantne obleke po najnovejšem kroju, si lahko nabavite pri  
Krojačnici "GORICA"  
Frane Leban

WARNES 2191



prisegamo vam, da bomo branili in se borili za naše pravice.

Čast vam matere, vaši hrabri sinovi, ki so dali življenja za svobodo svojega naroda. Ponosni smo na naš narod, ponosni smo na naše borece, ki so nam in vsem ostalim pokazali pot po kateri naj hodimo za doseči mir, svobodo in bratstvo.

Naša dolžnost je, da pomagamo našemu narodu v domovini, kar je v naših močeh. Pomagajmo onim, ki so ostali pri življenju, izkazimo njim našo bratsko solidarnost. Danes oni potrebujejo naše pomoči. Prav v teh kritičnih časih, ko na naši zemlji ponovno provokira fašizem, ki nas hoče ponovno zasužniti, moramo dati vse za naš narod, za našo Primorsko.

F. C.

## INFORME

### SOBRE LA SITUACION DE LA INFANCIA EN YUGOESLAVIA

Extracto de un informe (marzo 1946) presentado por el Delegado de la Cruz Roja en Yugoslavia.

De acuerdo al informe presentado por la Delegación de la Cruz Roja yugoeslava en Ginebra el número de niños yugoeslavos que necesitan ser socorridos se eleva a 1.231.000, de los que 88.000 son huérfanos y 485.000 semihuérfanos. Señala además el informe la situación crítica de la infancia yugoeslava en lo que respecta al estado de salud. Son muy frecuentes los casos de tuberculosis, enfermedades de la piel, la disenteria, etc. Para poder contrarrestar estos males necesitan con toda urgencia y en grandes cantidades toda clase de medicamentos y productos vitamínicos.

A pesar de los grandes esfuerzos que realiza la Cruz Roja yugoeslava, como así mismo el Ministerio de la Política Social que tiene a su cargo la protección de los niños huérfanos de guerra, la ayuda a la infancia tropieza con muchísimas dificultades. Las autoridades han abierto algunas casas-hogares para estos niños; se estima en 450 el número de estos establecimientos a abrirse, con capacidad para 200 niños término medio, cada uno, y poder así recoger a todos los huérfanos.

La situación alimenticia es muy crítica y los productos de primera necesidad como leche, manteca, queso y pan para abastecer las casas-hogar escasean debido a la desaparición del 60% del ganado en arrendamiento y la mala cosecha de 1945.

Carecen además, de ropa de abrigo, ropa de cama, calzado y todos aquellos objetos que son de mucha utilidad para la instalación de estos establecimientos.

El informe termina en un angustioso así como urgente pedido de ayuda internacional a efectuarse, si es posible, en gran escala.

Unión Internacional de Socorros a los Niños  
Sección Argentina



# Zadeva Draže Mihajloviča

U V O D

Jugoslovanske oblasti so ujele Dražo Mihajloviča 13. marca 1946. Jugoslovanska vlada je obelodanila to novico 24. marca in izjavila, da bo Mihajloviča postavila na zatožno klop kot veleizdajalca. Dne 30. marca je vlada Združenih držav poslala noto jugoslovanski vladi ter zahtevala, da se amerškemu vojaškemu osebju, ki se je nekoč nahajalo v Mihajlovičevem glavnem stanu, dovoli pričati v prid obtoženca pri tej obravnavi. V svoji noti je izjavila ameriška vlada, da Mihajlovič ni postal "kontroverzna figura" do maja 1944, ko je prenehal biti vojni minister v jugoslovanski ubežni vladi. Dne 3. aprila 1946 je izjavil britanski minister za zunanje zadeve Ernest Bevin, da britanska vlada ne bo sledila Združenim državam in se ne bo potegovala pri jugoslovanski vladi za Mihajloviča. Bevin je izjavil, da je že koncem leta 1943 "vlada Njehovega Veličanstva bila prepričana, da se Mihajlovič več ne bori proti Nemcem, ter da so nekateri Mihajlovičevi poveljniki aktivno sodelovali s sovražnikom proti partizanom" in vsled tega da je britanska vlada tudi "prenehala zalagati Mihajloviča z orožjem in strelivom".

Jugoslovanska vlada je odklonila zahtevo vlade Združenih držav in navedla za vzrok, da ne more podvzeti narekovanja jugoslovanskemu vojaškemu sodišču, kako naj vodi obravnavo proti Mihajloviču in kakšne vrste dokaze naj smatra za dopustljive.

Medtem pa je zadeva Mihajloviča dobila široko publiciteto v amerškem tisku in na radiju. Tisk je v splošnem zavzel stališče dvoma: Morda je Mihajlovič bil izdajalec, morda ne. Randolph Churchill, ki se je z britansko vojaško mislijo spustil v Jugoslavijo že januarja 1944 in ki je prebil osem mesecev med Titovimi partizani, ni se naslednje v "New York World-Telegram":

"Britanski zaključek, da se podpiranje Mihajloviča prekine, je slonel na sledečih razlogih:

1.—Titovo gibanje uživa najmanj dvakrat toliko ljudske zaslombe kot pa Mihajlovičevo.

2.—Nadalje podpirati dva pokreta, bi samo zagotovilo civilno vojno, čim so enkrat Nemci izgnani.

3.—Titovi partizani so se izkazali sposobne boriti se na najbolj odličnem načinu proti nemškemu okupatorjem in so faktično držali nazaj 14 nemških divizij.

4.—Dasi ni bilo dokazov, da je Mihajlovič kedaj osebno kolaboriral z Nemci, je bilo ogromne evidence, da so skoraj vsi njegovi ožje podrejeni poveljniki to delali."

Churchillova zadnja točka ni jasna. Ali namerava reči, da ni bilo dokazov o Mihajlovičevi kolaboraciji s sovražnikom ob času, ko je britanska vlada zaključila podpirati le Titove partizane, ali da taki dokazi sploh nikoli niso bili predloženi? Toda Mihajlovič je bil vojni minister in vrhovni poveljnik jugoslovanske kraljeve

vojske v domovini (tako označene, da jo razlikujemo od peščice oficirjev in vojakov, ki so služili v Egiptu, Angliji, Palestini, Severni Afriki in Kanadi). Zakaj kot vrhovni poveljnik ni poklical pred vojni sod svoje "ožje mu podrejene poveljnike", ki so bili krivi kolaboracije? To je bila njegova dolžnost. Če pa ni imel zadosti moči, da bi jih kaznoval, zakaj se ni javno ločil od njihovega izdajalskega delovanja? Pa ni storil enega ne drugega.

Dosti dokumentirane evidence o Mihajlovičevi dolaboraciji s sovražnikom je predložene v poročilu, ki ga je nedavno izdelala v Belgradu Jugoslovanska državna komisija za ugotovitev zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev — poročilo z naslovom "Dokumenti o veleizdaji Draže Mihajloviča, zvezek I, Beograd 1945. leta".

To poročilo vsebuje 735 strani in 760 dokumentov, izmed katerih jih je bilo največ najdenih na mrtnih in mrtih četnikih. Najvažnejši dokumenti so reproducirani v poročilu te komisije v obliki fotostatičnih posnetkov pisem in denar, ki nosijo podpis Draže Mihajloviča, njegovih najzaupnejših četniških poveljnikov in vodilnih nemških, italijanskih in ustaških kolaboratorjev, s katerimi je imel ki jih vsebuje to debelo poročilo, sestavlja le del skurnega dokumentarnega gradiva, ki prikazuje izdajalsko delovanje Draže Mihajloviča in ki ga je komisija spravila skupaj.

Namen teh vrstic je objaviti v stike. Toda velika zbirka dokazov, prevodu glavne dokumente iz tega poročila, ki odkriva cilje in namene četniškega gibanja ter različne izdajalske zločine, ki so jih izvršile čete Draže Mihajloviča. Združeni odbor južnoslovanskih Amerikancev je izdal posebno brošuro v angleškem prevodu in z odtisi najvažnejših dokumentov o Mihajlovičevih odredih in zvezi z komandanti nemških in italijanskih okupacijskih čet ter z oficirji in uradniki lutkarskih vlad Ante Pavelića v Zagrebu in Milana Nedića v Belgradu. O pristnosti teh dokumentov ni nobenega dvoma niti ne o podpisih, ki kot odtisi prstov — kažejo na kriminalca.

Prevod je pripravilo tajništvo SANS-a.

## POLITIČNI CILJI ČETNIŠKEGA POKRETA

Dokument št. 1 v poročilu Jugoslovanske komisije za ugotovitev zločinov je fotostatični posnetek Mihajlovičevega strogo zaupnega povelja št. 177, izdanega meseca oktobra 1941, v katerem imenuje kapitana Pavlja I. Gjurisica za poveljnika vseh četniških edinic jugoslovanske vojske v okrajih Andrijevice, Berane, Bjelopolje, Prijepolje, Plevlje in Kolašin, vključivši Bar in Bugjevo. Podpisal ga je sam Draža Mihajlovič (ki je s tem prevzel odgovornost za Gjurisiceve zločine).

Dokument št. 2 je fotostatična kopija odreda, s katerim Mihajlovič pooblašča kapitana Gjurisica,

da išče med ljudstvom posojila v obliki denarja, hrane in drugih potrebščin. Podpisal ga je Mihajlovič 20. decembra 1941.

Dokument št. 3 je fotostatični posnetek strogo zaupnega povelja št. 370 s podpisom Draže Mihajloviča, ki vsebuje navodila kapitanu Gjurisicu glede ciljev in namenov četniškega gibanja in organiziranja istega v Črni gori in Sandjaku. Ta depeša je tudi datirana 20. decembra 1941 in se deloma glasi takole:

"Cilji naših edinic so:

(1) Boriti se za svobodo vsega našega ljudstva pod žezljem Njehovega Veličanstva Kralja Petra II.

(2) Zgraditi vele-Jugoslavijo in v njej vele-Srbijo, po narodnosti čisto, in sicer v okvirju meja Srbije, Črne gore, Bosne in Hercegovine, Srema, Banata in Bačke...

(5) Postaviti skupno mejo med Srbijo in Črno goro ter Srbijo in Slovenijo z očiščenjem v Sandjaku muslimanskega elementa in hrvaškega in muslimanskega elementa v Bosni... (Klanje Hrvatov in Muslimanov v Bosni in Sandjaku. Op. prevajalca.)

S komunističnimi partizani ne more biti sodelovanja, kajti borijo se proti dinastiji in za socialno revolucijo, kar pa ne sme nikoli biti naš cilj, kajti mi edini smo borci, ki se borimo samo za kralja, za domovino in za ljudsko svobodo.

Organiziranje četniškega pokreta se naj izvede v smislu ustmenega navodila, ki sem ga dal kapitanu Gjurisicu...

Kar se na tiče splošnega položaja v deželi je bilo kapitanu Gjurisicu že pojasnjeno..."

Zakaj se poročilo jugoslovanske komisije za vojne zločine prične s temi tremi, dozdevno "varnimi" povelji Draže Mihajloviča? Odgovor na to je, da je hotela komisija ugotoviti dejstvo, da je kapitan Gjurisic užival največje zaupanje Draže Mihajloviča. Njemu je dal "ustmena navodila" za organiziranje četniškega gibanja in njemu je ustmeno pojasnil "splošen položaj v deželi". Gjurisic je zavzemal to zaupno mesto skoraj ves čas vojne...

Dne 30. novembra 1942 je Pavel Gjurisic poklical v vasi Šahoviči mladinsko konferenco četniških edinic jugoslovanske vojske v Črni gori, Boki in Sandjaku. (Tedaj je Mihajlovič že postal general jugo-

slovanske armade in vojni minister jugoslovanske ubežne vlade.) Zapisnik te mladinske konference je objavljen v poročilu komisije kot dokument št. 4.

Konferenco je odprl Pavel Gjurisic, ki je naznanil, da je namen nuditi mladini priliko, da izrazi svoje misli o bodočem organiziranju države. Delegate je nato pozdravil v imenu vojnega ministra Mihajlovičev osebni zastopnik major Ostojič, ki je omladincem prigovarjal, da se izrazijo kar odkrito. Z drugimi besedami rečeno, konferenca se je vršila z vednostjo in odobrenjem Draže Mihajloviča. Zaključni govor je imel Pavel Gjurisic, ki je izrazil svoje zadovoljstvo "z odločnostjo mlajše generacije, da nadaljuje borbo, ki se vrši danes — borba, ki nam je bila usiljena in katero je odobril in zapovedal naš kralj." Edina borba omenjena na konferenci, je bila borba proti partizanom. Ko je bilo naznanjeno, da je konferenca svoje delo izvršila, je njen predsednik Milan Bandović delegate opozoril, da nikar ne pozabijo edinega namena te konference, ki je bil sestaviti načrte za borbo proti partizanom. Konferenca je sprejela 17 resolucij, izmed katerih so naslednje posebno zanimive:

—Bodoča država mora biti dedna in ustavna monarhija — kraljevina Jugoslavija — koje vladar bo kralj Peter II. iz Karadjordjevičeve dinastije in v kateri bo četniška organizacija — z dovoljenjem krone — izvajala popolno oblast v državi toliko časa, kolikor ga bo treba za popolno obnovo in prerogative dežele.

—Privatna lastnina je zajamčena, toda njen obseg je omejen po postavi v interesu ljudstva.

—Zemlja pripada onim, ki jo obdelujejo. Osebna veleposestva morajo biti odpravljena in izročena državni kontroli.

—Vsa industrija mora biti v rokah države.



## U. S. J. in IVAN CANKAR

VABITA na veliko prireditev, katera se bo vršila v nedeljo 4. avgusta ob 17 uri pop. v dvorani "Unión Vecinal", Avda. del Tejar št. 4221.

### S P O R E D :

- 1.—Pozdrav predsednika pododbora U.S.J.
- 2.—Deklamacija, Ličen Robert.
- 3.—K. Zupančič: "KDAJ", deklamira Marija T. Baša.
- 4.—Nastopa mešan zbor društva "Ivan Cankar".
- 5.—Nastopa mešan zbor "D.K.D. Ljudski oder".
- 6.—Mile Klopčič: POZDRAV DOMOVINI, deklamira Mari Suban.

Po končanem sporedu se vrši PLESNA ZABAVA.

Igral bo SAMČEV ORKESTER.

V slučaju slabega vremena se prireditev ne odloži. VSTOPNINA: Moški \$ 1.50 — ženske \$ 0.50.

Vozila, ki pustijo prav: Colectivo št. 31 in 67. Omnibusi št. 43, 71, 54. Vlak iz Retira FCCA postaja L. M. Saavedra



—Trgovina na debelo mora biti v rokah države, toda trgovina na drobno bo v privatnih rokah pod nadzorstvom države.

—Trgovina, finančne in kreditne ustanove pripadajo pod kontrolo države.

—Cerkev kontrolira država. Narodna vera je pravoslavna — Cerkev sv. Save. Rimo-katoliška cerkev mora biti upravljana ločeno od Vatikana.

—Vsi člani pravosodja morajo biti izbrani iz četniških vrst, kakor tudi vsi drugi državni uradniki.

—Žandarmerija sei zoblikuje iz četniških vrst in mora biti pod posredno kontrolo četniške organizacije.

—Tisk bo glas pravičnosti in resnice v službi narodne obnove. Tiskarne in založbe morajo biti v rokah države.

—V duhu teh resolucij in sporazumno s krono bodo četniki izvedli organiziranje države in bodo edini nosilci državne oblasti, dokler ni njihov program uresničen in so vzpostavljeni pogoji za prehod do širših ustavnih provic.

Te resolucije govorijo same zase. Opomniti je treba seveda, da so bili četniki strogo le srbska organizacija ter da bi nameravana četniška diktatura bila strogo srbska diktatura, proti kateri bi se s slo protivili Hrvati, Slovenci in Macedonci, katoliški in muslimanski elementi, kakor tudi vse demokratične sile v deželi. Opazi se tudi lahko, da v tem presenetljivem dokumentu muslimanska in indovska vera nista omenjeni! Končno je vreden pozornosti tudi četniški gospodarski program. Daleč bolj radikalen je nego karkoli je skušala v Jugoslaviji izvesti narodno osvobodilna fronta. Dasi ni nobenega dvoma, da bi ta del programa bil zavržen, čim bi Mihajlovič zmagal in bi se kralj povrnil na tron, vendar kaže sprejem tega programa karakter ljudi katere so skušali četniki pritegniti na svojo stran.

#### SODELOVANJE S SOVRAŽNIKOM V ČRNI GORI IN SANDJAKU

Kot je bilo že povedano, je bil kapitan Gjurišič najzaupnejši poveljnik Draže Mihajloviča. Poročilo komisije vsebuje večje število listin, ki kažejo Gjurišičevo sodelovanje s sovražnikom.

Dokument števil. 11 je fotostatični posnetek pisma, ki ga je 5. maja 1942 poslal Gjurišiču general Silvio Bonini, komandant italijanske pehotne divizije "Venezia". V tem pismu pošilja Bonini sporočilo od komandanta italijanskih čet v Črni gori — generala Luigija Mentastija, svetujoč mu, da se formirajo četniški odbori v Črni gori z namenom, da se vzdrži postava in red z italijansko kooperacijo. General Bonini sili Gjurišiča, da mu pošlje seznam kandidatov, ki bi z odbrivijo generala Mentastija postali četniški oblastveniki v službi italijanskih okupacijskih čet. Taki četniški ali "narodni" odbori so bili imenovani po vsej Črni gori in Gjurišičev brat Vaso je postal predsednik odbora v Beranah.

Dne 26. decembra 1943 je Pa-

vel Gjurišič pisal komandantu italijanske divizije "Venezia", zahtevajoč, da se skupina italijanskih vojakov kaznuje, ker so namlatili nekaj četnikov in spustili iz zapore neko Crnogorko, ki je bila osumljena, da simpatizira s partizani. (Dokument št. 16).

V pismu z dne 26. maja 1944. zapovedajoč četnikom, da se preselijo v Mileševo, je Pavel Gjurišič rekel: "Pojasnite Nemcem, da greste v Mileševo v svrhu nabiranja novincev za nove edinice." (Dokument št. 17).

Po italijanski predaji je Gjurišič postal poveljnik četniškega glavnega štaba v Črni gori, medtem ko ga je kralj Peter še pred tem povišal za polkovnika Jugoslovanske kraljeve vojske. Četnikom je tedaj fiktakala zadnja ura. Dne 18. julija 1944 je Gjurišič izdal strogo zaupno povelje, ki se deloma glasi takole:

"V namenu, da zadušimo komunistično (partizansko) propagando, moramo ustaviti njihovo kurirsko službo in likvidirati njihove pomagače izmed ljudstva; zato bodo poveljniki brigad in mest izdali ukaz, da je ljudem prepovedano zapustiti stanovanja od mraka do zore. Vse osebe zasačene izven svojih stanovanj ob tem času bodo brez vsakega svarila pobite. Nobena oseba ne sme zapustiti svoje občine brez pisanega dovoljenja mestnega komandanta. Vse osebe zasačene izven svojih občin brez takega dovoljenja, bodo naše lovske edinice usmrtili."

Povelje, ki ga je Gjurišič dal četniškim trupam 16. avgusta 1944, vsebuje sledeči stavek: "Zahtevajte od nemškega komandanta, da vam izroči na razpolago ambulanco za prevoz ranjencev iz poljske bolnice v... (ime nečitljivo)." (Dokument št. 22.)

Fotostatični posnetki vseh teh povelj in pisem Pavla Gjurišiča (Mihajlovičeve desne roke) — z njegovim lastnoročnim podpisom — so reproducirani v poročilu komisije za vojne zločine. Poleg tega je v poročilu tudi dosti dokazov o Gjurišičevem sodelovanju z Milanom Nedičem, načelnikom srbske lutkarske vlade v Beogradu. Gjurišič je bil imenovan za poveljnika Nedičevega srbskega korpusa prostovoljcev v Črni gori. Gjurišič je s svojimi delegati obiskoval Beograd in tam svobodno prebival. Od Nemcev je dobival konje, orožje in ambulance za svojo borbo proti partizanom. (Dokumenti št. 23 do 26.)

Ta izdajalec ni bil samo četniški poveljnik glavnega štaba in poveljnik Nedičevega prostovoljnega korpusa v Črni gori, temveč tudi redni oficir kralja Petra in poveljnik Jugoslovanske domovinske vojske za Črno goro, Boko in Stari Ras. V tej poziciji je Gjurišič izdal povelje (dokument št. 29), v katerem je oklical zapovedano mobilizacijo vseh državljanov moškega spola od 17. do 55. leta. Prvi odstavek tega povelja, izdanega 13. septembra 1944, se glasi:

"Ozirajoč se na preteče razvoje na polju mednarodnih odnosov ter na priporočilo štabnega komandanta pri glavni komandi in vojnega ministra Draže Mihajloviča, je Njegovo Veličanstvo in Vrhovni poveljnik kralj Peter II.

— strogo zaupna števil. 1254 od 5. septembra 1944 — zapovedal splošno mobilizacijo vseh razredov med starostjo 17 in 55 let, s svojim dekretom z dne 4. septembra 1944."

Pod fotostatičnim posnetkom tega povelja je fotografija Pavla Gjurišiča in nekega nemškega oficirja pred poslopjem Narodnega gledališča v Beogradu, posneta med okupacijo. Gjurišiča je kralj Peter odlikoval z zvezdo reda Karadjordje, Adolf Hitler pa z železnim križcem. Obe dekoraciji je sprejel kot primeren okrask na svoja četniška prsa. Dne 11. oktobra jelutkarski list "Lovčen", ki setiska v Cetinju, prinesel na prvi strani vest o Gjurišičevem odlikovanju po Hitlerju. (Dokument št. 31).

Dobesedno se ta vest glasi takole:

"Cetinje, 11. oktobra 1944. — Visoko odlikovanje podpolkovnika P. Gjurišiča. Četniški komandant g. Pavle Gjurišič, katerega je general Nedič nedavno povišal za podpolkovnika in mu poveril službo pomožnega komandanta Prostoovoljnega korpusa, je dobil od strani Vrhovne komande nemških okupacijskih sil posebno priznanje za svoje vojaške vrline ter je odlikovan od Firerija z redom železnega križca."

#### KOLABORACIJA PROTI PARTIZANOM MED ČETRTO OFENZIVO

Ko so edinice V. črnogorske partizanske brigade zavzele četniško trdnjavo Ostrog v Črni gori, so našle v nji arhive takozvanega "Generalnega štaba narodne vojske Črne gore in Hercegovine" in "Štaba zetske četniške enote". Ti dokumenti kažejo, da so bili vodilni kolaboracionisti oficirji kralja Petrop olkovnik Bajo Stanišič in general Blažo M. Džukanović. Pokazuje tudi, da sta ta dva človeka uboga povelja Draže Mihajloviča.

Do februarja 1942 je polkovnik Bajo Stanišič prebival kot puščavnik v neki jami blizu vasi Vinič. Tedaj jedobil sporočilo od Mihajloviča, v katerem mu je zapovedal, da se vrne v aktivno službo in organizira "Komando narodne vojske Črne gore in Hercegovine". Stanišič je ubogal in sklical skupaj na sejo črnogorske nacionaliste. Povedal jim je, da se ne splača upirati se okupatorjem ter da je treba skleniti z njim pogodbo v namenu, da se vodi borba proti 'glavnemu sovražniku' — partizanom. 17. februarja 1942 je

Stanišičev zastopnik Bogdan Pavličić v imenu Komande narodne vojske Črne gore in Hercegovine podpisal pogodbo s Komando italijanske divizije "Taro" in ta pogodba vključuje med drugimi tudi tole določbo:

"Vojaštvo Narodne vojske bo strazilo most čez reko Slap in bo preprečilo vsakim drugim trupam uporabo ceste in napad na italijanske vojaške sile, ki se pomikajo v smeri Nikšića. Naše čete bodo skušale preprečiti razdejanje ceste in telefonske žice v tej okolici."

Fotostatični posnetek te pogodbe v srbo-hrvaščini in italijanščini, s podpisami poveljnika divizije "Taro" generala G. Pedrazzolja in Bogdana Pavličića, je reproduciran v poročilu komisije za vojne zločine. (Dokument števil. 33.)

Dne 6. marca 1942 je polkovnik Stanišič sklenil pogodbo z Vrhovno komando italijanske vojske v Črni gori, s katero se je zavezal nadaljevati brez kompromisa borbo proti komunizmu in proti črnogorskim komunistom — "proti največjemu mednarodnemu sovražniku". Zavezal se je tudi, da ne bo nikoli nastopal z orožjem proti Italijanom brez razlike kako bo vojna izpadla. Obratno pa se je italijanska komanda zavezala zaglagati črnogorske nacionaliste z orožjem, strelivom, živežem, obuvanjem in obleko. Fotostatični odčitki te pogodbe, podpisane od polkovnika Stanišiča in italijanskega polkovnika G. Boglionija, so reproducirani v poročilu Komisije za ugotovitev vojnih zločinov v srbo-hrvaškem in italijanskem jeziku. (Dokumenta števil. 38-39.)

Junija 1942 je bil poskus atentat na nekaj italijanskih oficirjev in italijanska vojaška komanda v Nikšiću je poslala sledeče povelje Narodni (četniški) komandi v Straševini: "Za represalijo za večerajšnji poizkušeni umor italijanskih oficirjev je zapovedano streliti 20 komunistov, izmed katerih se nahaja 17 v zaporih nacionalistov. Zahteva se, da zgoraj omenjenih 17 ujetnikov izročite ustreliti 20 komunistov, izmed karabinijerov."

Isti dan — 27. junija 1942 — je komanda Narodne četniške vojske poslala nacionalističnemu vojaškemu sodišču v Nikšić sledeči odred, ki je bil pripisan pod italijanskim ukazom: "V zvezi z zgorajšnjim ukazom izročite na razpolago kraljevim karabinijerom v Nikšiću 15 najnevarnejših komu-

(Nadaljuje na strani 9)

Vsem cenjenim rojakom SE PRIPOROČA, DOBRO POZNANA

#### Krojačnica v Villa Devoto LEOPOLD UŠAJ

Avda. Fco. BEIRO 5380

U. T. 50-4542

Trgovina čevljev nudi izbiro povrstnih čevljev vseh vrst po res ugodnih cenah.

ŠOLSKE POTREBSČINE

#### ALBERT BELTRAM

DONATO ALVAREZ 2288

LA PATERNAL



# Odbor za Jugoslovansko Primorje v Argentini

Na velikem shodu, dne 22. junija, smo Slovenci in Istrani ponovno javno zahtevali naše pravice



Odbor za Jugoslovansko Primorje s predstavniki slovenskih društev.

OTVORITEV SHODA

## Compatriotas y Amigos de la Justicia y de la Paz

Shod je otvoril Predsednik Odbora za Jugoslovansko Primorje, Franc Kurinčič, ki je v kratkem a jedrnatem govoru rekel takole:

La paz sin justicia es imposible y prueba de esto es el último conflicto que fué la consecuencia de la injusta paz firmada en la primer guerra mundial.

Una de las tantas injusticias cometidas por los estadistas de entonces en Versalles, Rapallo, fué victima también el pueblo esloveno de la Venecia Julia. El mundo sabía muy poco de esta injusticia, y nuestra desesperada voz clamando al mundo justicia se perdía entre los grandes problemas que agitaban a la humanidad; porque los intereses creados fueron superiores y pasaron por encima de la justicia, cuyo lógico fin fué la segunda guerra mundial cruel y sin piedad como la historia no conoce.

A pesar de que nuestro grito se perdía, como en un desierto, el pueblo esloveno de Venecia Julia no cesó ni un instante su desesperada lucha por la libertad y la justicia que la Carta del Atlántico, al fin, confiere a todos los pueblos.

Por esta causa nos reunimos una vez más para demostrar que estamos, como siempre, firmemente decididos seguir la lucha por nuestra justicia y libertad, hasta conseguirla. Ya en la última reunión hemos dicho que no cesaremos de exigir hasta que nuestra justa demanda sobre Venecia Julia sea escuchada y nuestro territorio incorporado a la República Federal Yugoslava. Pero tres ministros de los cuatro reunidos en París en el mes de mayo próximo pasado, se opusieron a nuestro legítimo derecho, dispuestos a cometer

nuevamente el mismo error del año 1918.

La conferencia fracasó debido a la enérgica oposición de uno de los ministros, Molotov, que defendía honestamente y sin escrúpulos nuestra causa.

En estos días están nuevamente reunidos en París preparando los tratados de paz; pero sin resolver el problema de Venecia Julia y Trieste, todos los esfuerzos serán en vano; porque firmar una paz injusta sería dejar el motivo para la tercera guerra mundial, que nadie la desea, excepto los traficantes de la guerra, y nadie que cree y desee un futuro mejor con una verdadera paz entre las naciones, firmará tal injusticia.

El fin de nuestra reunión de hoy es para hacer llegar nuestra voz a los conferenciantes de París reclamando que se tome en cuenta nuestros derechos y deseos y que se corrijan los errores una vez por siempre cometidos hace 27 años.

Nadie posee más derecho que nosotros, legítimos hijos de Venecia Julia, de exigir que nuestro suelo natal sea incorporado a Yugoslavia. Nosotros, que hemos sido expulsados de nuestros hogares, por el único delito de amar nuestro suelo natal, nuestro idioma, nuestra cultura, nuestras tradiciones y a nuestra patria. Nadie más que nosotros tiene derecho de decidir nuestro futuro, este derecho nos lo otorga la Carta del Atlántico, nuestra raza, nuestros antepasados que habitaron ya hace 13 siglos esa tierra, la lucha continua contra el fascismo y nuestros primeros mártires del

mismo: Gortan, Marušič, Miloš, Valenčič, Bidovec y nuestras recientes 50.000 víctimas de Venecia Julia en la lucha por la libertad e independencia.

Nuestro pueblo fué el primero que se lanzó a la desesperada lucha contra el fascismo y según parece será el último también en conseguir la libertad y su derecho en el mundo, porque los grandes intereses imperialistas se cruzan en nuestra hermosa tierra y nuestro puerto Trieste.

Los italianos han organizado varios actos, pobremente concurrenidos, con los fines de demostrar que Venecia Julia y Trieste son italianos. Pero no han podido justificar sus pretensiones imperialistas en mejor forma que decir que la historia y la cultura italiana existe ya hace 2.000 años lo cual les da el derecho sobre Trieste y

Venecia Julia, ya que su población, según ellos, es económicamente pobre y sin cultura.

Sabemos que en Italia, especialmente en el Sud, existe un número muy elevado de analfabetos, pese a sus 2.000 años de civilización, mientras que en Venecia Julia eslovena el analfabetismo no existe. Sabemos también que en Venecia Julia, Istria y Trieste, especialmente en las dos últimas nombradas, hay italianos radicados que en el curso de la historia emigraron a nuestra tierra en busca de mejores horizontes, pero ello no le dá ningún derecho a Italia para ejercer el dominio sobre la población eslovena, menos aún con la determinación de ellos de formar parte de la Repúb. Federal Yugoslava, donde tendrán asegurados todos sus derechos. Por eso los imperialistas temen a un plebiscito. Bien dijo un periodista italiano radicado en ésta ciudad, refiriéndose a sus compatriotas que dicen: "Vadi malora il Trieste". Dicen así porque saben muy bien que Trieste no significa una salvación para ellos. La experiencia de los últimos 30 años les enseñó mucho, lo suficiente como para darse cuenta de qué parte llegará el pan y el progreso, porque de la gloria artificial, por no decir falsa, no se vive.

Estamos convencidos de lo antedicho, de que a un obrero peninsular culto no le importa Venecia Julia ni Trieste que nunca trajo a los italianos otra cosa que sacrificios inútiles y el odio de sus vecinos yugoslavos, con los cuales desean vivir en paz y mutuo acuerdo en beneficio de ambos pueblos. Son los fascistas e imperialistas que fomentan la injusticia y desacuerdo entre los pueblos para sacar de ello su provecho. La última guerra, que para nosotros no ha terminado aún, confirma plenamente mis palabras.

A pesar de la cruel persecución que sufrió nuestro pueblo en el curso de los 30 años bajo la opresión fascista y los inmensos sacrificios aportados en la reciente lucha por la libertad, estamos dispuestos a ofrecer amistosamente la mano a nuestros vecinos del Sud, pero bajo una sola condición: que cada uno sea dueño en su propia casa y rija su destino.

Hoy todo el mundo reclama la justicia. ¿Por qué no hemos de reclamarla nosotros también?! ¡Deseamos ser un pueblo libre entre las naciones libres!

¡Viva Venecia Julia Yugoslava!

¡Viva el Mariscal Tito!

¡Viva la República Argentina!

GLAS PRIMORSKE ŽENE

## Sestre, bratje! Trst nas kliče!

Za Kurinčičem je stopila na oder ga. Marija Pahor ter je pričela svoj govor v slovenskem jeziku, dočim so vsi drugi govorili v kasteljansčini, kot zahtevajo oblasti, ki so tudi njej govor ustavile, ko je bila že proti koncu. Vkljub temu je ga. Pahorjeva popolnoma dosegla svoj namen, kajti poslušalce je tako privezala nase s svojo domačo in odločno besedo ter vseh tako navdušila, da bi se bili naši drugače mirni in disciplinirani ljudje kmalu spozabili in vprizorili nered, ko so jo oblasti opozorile na spoštovanje zakonov, ki brez posebnega dovoljenja ne dovoljuje na političnih shodih rabo nekasteljanskega jezika in je radi tega morala prekiniti govor, ki ga v naslednjem našim čitateljem prinašamo v celoti. Začela je:

Danes smo se spet ponovno zbrali in prihiteli od vseh strani mesta in dežele, da bo čim močnejši naš klic po naši dragi zemlji in našem Trstu.

Kakor hčere in sinovi slovenske zemlje in slovenskega Trsta, se obračamo v svet in kličemo: Dajte nam, kar so nam vzeli in sicer našo krasno Primorsko in Istro z našimi mesti: Trstom, Gorico, Pulo in Reko.

Vzeli so nam, drage sestre in bratje,

prostost; odvedli naše može v konfinacije, pobili naše očete brate in sinove.

In kako bi se danes slovenska žena ne dvignila in zahtevala kar ji je najdražjega.

Kaj je za slovensko ženo in mater najdražjega! Drage sestre! Najdražje ji je družina, dom, domovina. Zdrava družina, trden dom, svobodna domovina. In tako more biti!

Celemu svetu je dobro znano, da sta



Primorska in Istra jugoslovanski deželi, kjer živi jugoslovanski človek z jugoslovansko govornico, da je Primorska slovenska, je bila in bo in da je Trst slovenski, izven nekaterih trgovcev in pritepenecv z juga, ki bi želeli napraviti z nami kot jež z lisico.

Pred prvo svetovno vojno so naše slovenske zastave ob vsaki slovesnosti plapolale povsod po vaseh, hribih in dolinah, posebno pa v našem Trstu. Tega se spominjam kot mala deklica pred 40 leti, ko so naš Trst krasile slovenske zastave. Ali je bil takrat Trst italijanski? Ne! Ni bil takrat, ni bil pozneje in ne bo nikoli.

Tistikrat so naše slovenske matere hodile po tržaških ulicah, prodajale in kupovale v našem slovenskem jeziku. Tudi italijanski trgovci so jih v slovenskem jeziku dobro razumeli, dokler ni zbruhnila prva svetovna vojna in so našo lepo Primorsko prodali italijanskemu imperjalizmu, ki je fašizem potem napravil iz našega naroda brezpravno rajo ter se je naš jezik smelo govoriti samo še ob domačem ognjišču in na gmajni in še tedaj le šušljaje.

Kar smo ta čas primorski Slovenci prestali, vemo le sami.

Prišlo je do druge svetovne vojne, še groznejše, še krvavejše. Kaj vsega je naš narod pretrpel te vojne, ne najdem izraza, kajti ni besede s katero bi se moglo povedati. Mučili so naš ubogi narod na vse strašne načine, žive zažigali. In zakaj vse to? Zato, drage sestre in bratje, ker ljubimo svoj dom, našo domovino Jugoslavijo in našo majko Rusijo.

Me Primorske žene in matere, iz te gostoljubne argentinske zemlje, kličemo: Vrnite nam kar ste nam vzeli, ker to je bilo naše in slovensko. Primorska in Istra so last naših pradedov, dedov, očetov, nas in naših otrok.

Naši bratje in sestre na Primorskem so trpeli največjih krivic, a niso omagali. Raje v smrt kot da bi nas še enkrat zasužnjili, pišejo od doma. Z velikim zaupanjem zrejo v bodočnost ter pričakujejo zlato svobodo, ki so jo s krvjo zaslužili.

Zato tudi me slovenske hčere in sinovi iz Argentine kličemo materi domovini: Ne odnehaj dokler ne bodo vsi tvoji otroci v tvojem naročju! To je klic slovenskih mater iz zasužnjene Primorja in nas iz daljne Argentine.

Drage sestre in bratje! Grobovi naših padlih bodo govorili, ako nam ne povrnejo Primorsko in Istro z našim mestom Trstom.

Vemo, da bodo naši jugoslovanski bratje napravili vse kar je v njih moči, da se bo to zgodilo, ker se mora zgoditi. In imamo popolno zaupanje v našega velikega vodjo maršala Tita. Zato zakličimo iz polnih grl našemu brabremu borcu, naj živi na mnoga leta!!!

Ne smemo pa pozabiti naše matjuške Rusije; njenega voditelja Stalina: energičnega zastopnika slovanstva Molotova, Kardelja in končno vseh, ki se borijo za pravico na svetu.

Naj živi Primorska, Istra in Trst v svobodni in Federativni Jugoslaviji!

Naj živi ves naš slovanski rod!

tualmente en discusión, solo pudo llevarse a la práctica gracias a que el gobierno italiano de la primera guerra mundial estuvo copado por los imperialistas cuyo único fin era sacar el mayor provecho posible de la intervención de Italia en la guerra. Es así como pueden explicarse las marchas y contramarchas que efectuó la política italiana durante la primera guerra, vendiendo finalmente al pueblo italiano como carne de cañón, al mejor postor.

Si hemos de comprender en su esencia la cuestión de Trieste y Venecia Julia, debemos examinarla desde 3 ángulos distintos, cuales son: el punto de vista étnico, el económico y el político.

Etnicamente, y esto no se discute porque es una evidencia, la Venecia Julia tiene una abrumadora mayoría de población eslovena y una minoría italiana. Esta minoría ha crecido enormemente durante la ocupación fascista de nuestro territorio, gracias a los métodos salvajes puestos en práctica por las huestes fascistas, que nosotros conocemos bien por haberlos sufrido en carne propia, y que motivaron la emigración de muchos de nuestros compatriotas. Baste recordar a este efecto, que existen alrededor de 400.000 eslovenos en los EE. UU. y cerca de 30.000 en la República Argentina, para tener una idea de la merma producida en la población eslovena de Venecia Julia. Esto sin tener en cuenta a los patriotas que se han visto obligados a pasar clandestinamente a la madre patria Yugoslavia, y cuyo número no se conoce. Pero así y todo la mayoría eslovena de la V. Julia sigue siendo un hecho.

No ocurre lo mismo con la ciudad de Trieste, en donde las reglamentaciones y altos impuestos impidieron a los eslovenos mantener ninguna posición económica de importancia, por lo que en la actualidad los empleadores e industriales de la ciudad son italianos, mientras que los obreros son italianos y eslovenos por partes iguales. De esta manera se ha producido una selección forzada de los habitantes de la ciudad en la que actualmente hay unos 180.000 italianos, de los cuales 130.000 son obreros. Las estadísticas italianas consideran a estos individuos como italianos por su idioma, sin tener en cuenta que muchos de ellos son de ascendencia eslovena y

adoptado el idioma italiano. Además, muchos de los italianos residentes en la Venecia Julia, han llegado allí luego del año 1920, por lo que no deben tomarse en cuenta a los efectos de establecer los mapas étnicos. A pesar de esta el imperialismo italiano ha reclamado las tierras habitadas por estos italianos. ¿Que raro que no han reclamado para Italia la parte de la ciudad de New York en que habitan más de 1.000.00 de italianos?

Durante la lucha Nacional de Liberación, entablada por los pueblos de Yugoslavia contra el enemigo nazifascista, ocuparon su lugar dentro del Ejército de Liberación Nacional del M. Tito, muchos italianos garibaldinos, a los cuales nuestros pueblos deben estar agradecidos. Como si esto fuera poco, el Comité de Liberación Nacional establecido en Trieste, y en el cual participan por igual obreros italianos y eslovenos, y cuyo Presidente es italiano y con un Vicepresidente esloveno, ha decidido apoyar la inclusión de Trieste bajo la soberanía yugoeslava como la 7ª República Federal Democrática, siendo así que la clase trabajadora triestina apoya la tesis yugoeslava. De aquí surge claramente que no es el pueblo mismo que se opone a la devolución de la ciudad e internacionalización del puerto, como propicia Yugoslavia, sino las clases adineradas y los círculos reaccionarios, que de esta manera y en este lugar, como en todos, demuestran una vez más estar en contra de las aspiraciones populares, e impiden llegar en un acuerdo que ponga fin a la disputa italo-yugoeslava para arrancar de raíz el germen en potencia de una nueva guerra mundial.

Económicamente, se hace más evidente que Trieste debe ser un puerto franco bajo la soberanía yugoeslava, por las siguientes razones: Siendo italiana, esta ciudad, con el magnífico puerto natural que posee, no sirve a ningún interés comercial sano, y con ello sólo se evita la competencia con los puertos de Génova y Venecia, en detrimento del progreso económico del pueblo esloveno: He aquí una vez más la pérdida influencia de la oligarquía italiana, empeñada en servir sola y exclusivamente sus intereses, sumiendo en la miseria a los pobladores de la Venecia Julia. En cambio un Trieste yugoeslavo, en calidad de República Federal, y con su autonomía como tal, sería la puerta de entrada y salida del comercio de toda la Europa Central. Esta perspectiva de progreso, que elevaría a la ciudad y su puerto a la primera categoría, disgusta a los círculos imperialistas interesados, que prefieren un Trieste italiano, con el fin de tener en el futuro un pretexto de irredentismo y expansión política, análogamente a lo que ha ocurrido con Danzig. Asimismo, internacionalizando la ciudad y sus alrededores, como proponen las potencias aliadas, se crearía un foco permanente de perturbaciones entre los pueblos italiano y yugoeslavo, contrario por cierto a los principios democráticos por los que se han sacrificado tantos hombres en esta guerra.

Es en vista de todo esto, que creemos que la mejor solución es la propuesta por Yugoslavia, que es la más justa y consistente, repetimos, en transformar a Trieste y sus alrededores en la 7ª República Federal Democrática Yugoeslava, dando amplia autonomía a las minorías italianas allí existentes. Por cierto que nosotros, los eslovenos de la Venecia Julia, no hemos recibido del fascismo, un tratamiento tan justo como el que propone Yugoslavia para los italianos que quedan en su territorio.

En cuanto a la Venecia Julia, vaya todo nuestro apoyo al canciller Soviético Molotov, cuando manifiesta que se ha de devolver a Yugoslavia toda la Venecia Julia y que ningún esloveno debe quedar bajo otra soberanía que no sea la yugoeslava, porque de esta manera se ha de reparar una

## La Voz de la Juventud Eslovena

Stopil je pred občinstvo dijak Silvan Komavli, ki je govoril v imenu Primorske mladine. Dejal je med drugim:

Señoras, Señores; Jóvenes Eslovenos; Compatriotas:

Nuevamente llegamos a la Tribuna para hacer oír al mundo nuestra voz, que, aunque débil, deberá ser escuchada por la Justicia y por los que en estos momentos deciden en París el destino de Trieste y la Venecia Julia. Respondiendo al llamado de nuestro amor a la tierra en que hemos nacido, y todavía asombrados por el ímpetu y fuerza con que nuestros hermanos

han roto las cadenas que los oprimían, librando al suelo patrio de las sucias botas invasoras, y levantando 6 nuevas Repúblicas de los Eslavos del Sur, que son otros tantos altares en que han ofrendado su vida 1.800.000 yugoslavos, exteriorizamos en esta gran Asamblea Popular, nuestro deseo de que la Venecia Julia y Trieste sean devueltos al seno de la República Federal Democrática del Pueblo Esloveno.

Lo que ha sucedido con las regiones ac-



Predsednik za Jugoslovansko Primorje, tov. Franc Kurinčič, ki je s svojim govorom otvoril shod.



## La Colectividad Yugoslava Levanta su Voz ante el Mundo

DISCURSO PRONUNCIADO POR PEDRO PETKOVIC, EN REPRESENTACION DE LA AGRUPACION YUGOSLAVIA LIBRE.

Compatriotas: Hoy, cuando el mundo entero dirige sus miradas y concentra sus esperanzas de paz y concordia humanas en el Palacio de Luxemburgo, cuando todas las naciones democráticas, entre ellas nuestra Patria, la Rep. Fed. de los Pueblos de Yugoslavia, florecen a la nueva vida y tratan de consolidar sus victorias mediante la reconstrucción de las ciudades y regiones arrasadas, cuando los pueblos y las naciones de temple democrático van fortificando y estrechando sus vínculos de solidaridad y cuando, aparte de ello, y lamentablemente se pretende envolver al mundo con nuevas maniobras imperialistas y neofascistas que conducen directamente a la guerra, al cataclismo y a la hecatombe, la colectividad yugoslava de la República Argentina, levanta su voz ante el mundo para demandar ante la historia y ante la posteridad esas maniobras, cuyas consecuencias involucran la inevitable fatalidad y el desastre del que sería víctima directa la humanidad entera, y para ello levanta estas tribunas en las cuales no podría faltar la palabra de la institución que sido conocida por su combatividad durante la guerra y hoy lo es por su actividad y colaboración durante la reconstrucción de nuestra Patria, la voz de Yugoslavia Libre.

Antes de proseguir adelante y penetrar de lleno en el tema, que constituyó el motivo de la realización de este acto, quiero dejar sentada la constancia de que no he llegado hasta esta tribuna en son agitativo, sino simplemente para expresar la opinión del más grande sector de nuestros inmigrantes, agrupados bajo el nombre de Agrupación que represento y de cuyos sentimientos espero ser la expresión auténtica para lo cual albergo la plena convicción que no habrá ni la menor disidencia entre ellos y su representante.

Asimismo es bueno recordar que ésta es la segunda vez que la colectividad yugoslava levanta esta tribuna, no para profetizar en frases de alcance maquiavélico ni anteponer cortinas a la realidad de un problema que envuelve la atención del

mundo, sino para demostrar con hechos las razones y motivos que la impulsan solidarizarse a ese efecto con sus hermanos de allende los mares y justamente para desbaratar la cortina que pretende ser extendida y cubrir la realidad del problema que nos ocupa, el problema de Trieste, Istria y Venecia Julia.

La agitación del problema de Trieste, no solamente en Europa sino en el mundo entero, ya no cabe dudas que responde sólo y únicamente a los nefastos planes de los residuos del fascismo, que ha sido derrotado para siempre, como asimismo de la reacción internacional dirigidos directamente contra las fuerzas victoriosas de la democracia y del progreso, agitación chovinista e imperialista que ha sido desplegada con la sola y única intención de impedir la elaboración de una solución de ese problema sobre la base de igualdad y amistad de los gobiernos italiano y yugoslavo y más aún sobre la base de la autodeterminación de los habitantes de toda la región de Venecia Julia; agitación ésta en la que el neofascismo y la reacción de italianos se han visto apoyados por los sectores imperialistas del extranjero quienes no defienden de ningún modo los supuestos intereses italianos en Trieste, sino sus propios intereses, los que no solamente se dirigen contra Yugoslavia y contra todo el Oriente, sino también contra la propia Italia. Pero lo que podemos asegurar y afirmar concretamente es que esta riña en torno al problema de referencia lejos de ser útil, es absolutamente dañina tanto para Italia como para Yugoslavia por cuanto el imperialismo y la reacción intentan, por medio de estas maniobras, distraer la atención de estos pueblos haciéndolos salir y alejar de la solución de sus problemas internos de fundamental importancia, como lo son los del orden económico, financiero y político.

Una prueba concreta de todo ello la tenemos en los siguientes párrafos de una carta escrita por un soldado norteamericano desde Italia, quien dice: "Cada bandido que quiere blanquear su alma de camisa negra va gritando ahora: Trieste, Trieste;

con la misma furia con que algún año atrás gritaba: Niza, Córcega y Túnez". Los fascistas ocultándose detrás de la máscara de liberales, de demócratas del trabajo y también detrás de la máscara de demócratas-cristianos explotan esta campaña para predicar una nueva cruzada contra la Unión Soviética. La cuestión de Trieste va mucho más allá de los límites de la misma ciudad. Detrás del grito de Trieste, se oculta la tentativa de distraer la atención del pueblo de los problemas más urgentes de la depuración, de la reconstrucción y de la justicia social de Italia."

Pero es evidente que, lo que en realidad se intenta con Trieste, no es entregar a éste a Italia, sino conservar a Trieste, a través de una Italia débil y subyugada como una fuerte plaza de vanguardia, y una cabecera de puente contra las nacientes democracias orientales y en primer término contra Yugoslavia y la invencible Unión Soviética. Atención pueblos libres y democráticos: desbaratad estos intentos y los incendiarios de la guerra no osarán repetir sus alevosas hazañas del 6 de abril y 22 de junio que culminaron en Leningrado, Stalingrado y al frente de Moscú para rematar en los sótanos de la Cancillería de Berlín.

Además, otro aspecto de esta artificial agitación en torno de Trieste y toda la región de Venecia Julia, es que esto pretende ser utilizado por la reacción, los residuos fascistas y el neofascismo cual velo de olvido, especialmente para aquellos que han sentido en carne propia la bestialidad de la agresión nazi-fascista, extendiendo ese velo ante la catástrofe a la que han llevado al mundo entero.

Además tomemos por base la realidad del pasado y llegaremos a la conclusión que la vieja política exterior italiana, la política de exaltación nacionalista sustentada por los Orlando, Sonnino, Bonomi, etc., la que hoy ha sufrido una tremenda derrota, es la sólo directamente responsable de pretender incluir en las fronteras de Italia a centenares de miles de esclavos sometidos a una opresión infame. opresión ésta que más tarde no solamente fué completada sino llevada hasta lo indecible por el ignominioso régimen fascista.

Este pueblo hoy más que nunca desea su liberación y el acceso al derecho de autodeterminación, ello lo ha demostrado durante los años de la lucha por cuanto, co-

injusticia, que de no ser enmendada, amenazaría a la paz mundial. La prensa "democrática" del dolar y la libra, quiere presentar esto como un intento soviético de expansión, cuando en realidad se trata de liberar de la esclavitud a un pueblo.

Haciendo una reseña política de lo que ha ocurrido en la Venecia Julia desde el final de la guerra mundial Nº 2 vemos que ha sido dividida en dos partes por la línea Morgan, siendo ocupada la parte occidental por las fuerzas angloyanquis, y la parte oriental por el Ejército Nacional de Liberación yugoslavo. Mientras en la zona yugoslava renace la vida cultural del pueblo esloveno, con la reapertura de sociedades, centros de cultura y deportes, recordando la población su verdadera fisionomía; en la zona angloyanqui se mantiene un verdadero ejército de fascistas polacos, no admitidos en su patria, en donde ahora reina la democracia; se permite la llegada de convoyes completos de fascistas italianos, que vuelven a repetir las provocaciones armadas, manteniendo permanentemente en zozobra a la población y asesinando a mansalva sin ser molestados, mientras que las manifestaciones yugoslavas son atacadas a tiros ante la impasibilidad de la policía "democrática".

Nosotros que hemos tenido que abandonar nuestra tierra natal, sí que sabemos que esa tierra es exclusivamente eslovena, porque ha sido habitada por nuestros antepasados desde hace más de 10 siglos, como lo atestigua el nombre de muchas ciudades.

Nosotros, los jóvenes eslovenos, comprendemos todo esto y mucho más, por lo que nos hemos unido para apoyar la lucha de nuestra colectividad por el retorno de la Venecia Julia y Trieste e Istria al seno de la Madre Patria. Para llevar a un feliz término esta lucha y para incrementar aún más nuestra ayuda al pueblo esloveno, es que pedimos una unidad total y en todos los terrenos, de todas las fuerzas de la colectividad, dejando de lado anticuadas y absurdas rencillas.

Necesitamos un buen periódico esloveno, que combata eficazmente las mentiras que a diario se comentan sobre el problema de que venimos hablando, y que ponga al descubierto a los verdaderos enemigos de nuestra Patria, y para que el pueblo Argentino nos conozca tal como somos.

Necesitamos mayor acercamiento Argentino-Yugoslavo como base de las relaciones que pronto serán restablecidas con nuestra Patria.

Para la Juventud Eslovena necesitamos una mayor acción cultural, que no podrá neararse hasta tanto no se aglutinen nuestras fuerzas económicas.

Nuestra Juventud necesitará mucho más, pero lo que no necesita es aprender a defender su suelo natal, y prueba de ello es la acción desarrollada por los jóvenes guerrilleros eslovenos de Venecia Julia que a pesar de haberse criado y educado bajo el terror fascista, ocupó su puesto de lucha al lado de los demás hermanos de Yugoslavia cuando llegó la hora. No dudamos que nosotros hubiéramos hecho lo mismo.

Por un acercamiento Argentino-Yugoslavo!

Viva la R. F. D. de los pueblos de Yugoslavia!

Viva el Mariscal Tito!

Viva la República Argentina!

Na desni nastop združenih pevskih zborov slovenskih društev, ki so tako sijajno nastopili na skupnem shodu ter se jim Odbor za J. P. na tem mestu v imenu cele slovenske nasebine javno zahvaljuje za njih trud in požrtvovalnost. S tem smo Slovenci dokazali ne samo narodno politično zavednost, marveč tudi našo kulturno višino.





mo lo ha afirmado el propio Mariscal Tito en uno de sus recientes discursos: "Cuando nosotros luchábamos para liberar a nuestra Patria, nosotros jamás abandonábamos el propósito de liberar a todos nuestros hermanos que hasta entonces vivían fuera de los límites de nuestra patria. Nosotros hemos cumplido esa misión y con mucho honor la hemos concluido. La hemos cumplido aún más fácilmente teniendo en cuenta que también el pueblo de Trieste, Istria y del Litoral Esloveno han contribuido en todo lo posible y luchado para liberarse y poder ingresar en la comunidad de sus hermanos, en una sola nación, en Yugoslavia. Empero nosotros hace un año nos estamos esforzando para ese nuestro derecho conseguir definitiva y formalmente. Algunos de nuestros aliados nos obstaculizan esto. Con lo cual ellos, no hacen otra cosa a no ser, dificultar el derecho a aquél pueblo que desea vivir en la comunidad con Yugoslavia y el que, además, tiene derecho de ser y más aún es yugoslavo.

Por todo lo expuesto, entendemos la posición del neofascismo y la reacción italiana que, mediante el apoyo del imperialismo internacional pretenden renovar el imperialismo italiano a ostra de nuestra frontera. Trieste, en manos de Italia, significaría nuevamente un peligro para la independencia y la paz de Yugoslavia y de los demás países balcánicos y el deseo de Yugoslavia es garantizar la paz, no solamente en Yugoslavia sino en todos los Balcanes.

Los pueblos de Yugoslavia desean reconstruir su Patria, sin la permanente amenaza de un ataque y en el problema de Trieste, con justa razón encuentran la mayor parte de la garantía de la paz y prevención de posibles ataques.

Las fuerzas nefastas, promotoras de estos ataques hasta ayer se llamaban abiertamente nazi-fascismo, y hoy se llaman nacionalismo, reacción, política de bloques, imperialismo etc., etc. ... y el peligro de estos ataques reside hoy, igual que ayer,

## Trieste, Istria y Primorje deben ser Yugoslavos

Hermanas y hermanos Yugoslavos de Venecia Julia:

En nombre del Comité Esloveno en la Argentina, que tengo el honor de representar en esta magnífica Asamblea, os traigo fraternales abrazos de todos los componentes de la Comisión Ejecutiva y a través de esta de las 85 organizaciones y sociedades adheridas a la misma.

Creo interpretar fielmente el pensamiento y la convicción íntima de todos los Eslovacos en la Argentina y con ellos de todos los hombres justos, mande les digo de: Vuestras justas reclamaciones y nuestro ferviente deseo de estar unidos dentro del seno de la gran Rep. Fed. Yugoslava, es el deseo de todos los Eslovacos, deseos estos basados en razones históricas, étnicas y económicas de las regiones que hoy todos al unísono reclamamos porque son nuestras y nos pertenecen.

No reconocer estos hechos innegables en absoluto los derechos de autodeterminación de los pueblos, es desconocer en absoluto la transformación que se ha experimentado en las relaciones entre los pueblos Eslovacos, que con su completa unidad, hacen suyo todo reclamo de cualquiera de las comunidades Eslovacas.

Es desconocer que la unidad Eslovaca, es un escollo insuperable contra el que se estrellarán todas las maquinaciones por torcer el curso de la historia y sus consecuencias.

Deben darse cuenta los que aún no se han dado, que no solamente los eslovenos



Pogled na dvorano, napolnjeno slovenskih izseljencev iz Primorske in Istre.

en las viejas castas antidemocráticas y antipopulares las que ayer no vacilaron en someter a cientos de miles de eslovenos y hoy no vacilan, aparte de ello, en sumir a los pueblos de Yugoslavia e Italia en el abismo de la enemistad y mantener una constante amenaza sobre la floreciente democracia yugoslava. Pero esto no lo lograrán, porque tanto el pueblo democrático de Italia como los pueblos de Yugoslavia, desean vivir en paz y en franca amistad de buenos vecinos.

y croatas de Venecia Julia son los que reclaman esos territorios con sus poblaciones para Yugoslavia, sino todos los pueblos eslovacos desde la helada Siberia, hasta el majestuoso Triglav y desde el mar Báltico hasta el mar Negro y el Adriático los que reclaman que Trieste, Istria y Primorje deben ser parte integrante de la Rep. Fed. Yugoslava.

Los Eslovacos no permitiremos que ninguno de nuestros hermanos quede fuera de la gran familia Eslovaca. Por esa causa hemos luchado durante siglos, por eso se han derramado ríos de sangre hermana y por eso sucumbieron como mártires muchos de sus hijos más preclaros.

Es por la liberación de estos territorios que aún no sintieron el calor de la madre Patria y otros que ya forman parte de las Patrias Eslovacas, que nuestros pueblos hermanados en un solo ideal: Libertad, con un sólo afán: Paz; lucharon hombro a hombro contra los invasores nazi-fascistas, juntos derramaron su sangre los Rusos, Yugoslavos, Polacos, Búlgaros, Checos y otros pueblos hermanos.

Es también por la liberación de esos territorios que muchos miles de hermanos oriundos de la Venecia Julia, ofrendaron generosos sus vidas y otros muchos miles más sufrieron y siguieron sufriendo lo indecible inseguros aún de un futuro.

Es a estos hermanos que aún viven esa tragedia, que les enviaremos nuestro mensaje de aliento, y en nombre de todos los Eslovacos les diremos: "Tened fe, mantened

viva vuestra llama de liberación, pues vuestra causa es nuestra, juramos que no nos sentiremos libres hasta conseguir vuestra libertad.

Tened presente que el destino de los pueblos Eslovacos no está más en manos de vende-patrias, nazi-fascistas y oligarcas imperialistas.

Los pueblos Eslovacos tienen en sus propias manos sus destinos precedidos por los hijos más preclaros, los grandes camaradas hermanos Stalin, Tito, Dimitrov, Bierut, Svoboda y otros miles de heroicos luchadores surgidos de sus filas y templados como acero en los campos de batalla, luchando por las libertades de sus respectivas patrias y del mundo entero.

No estará demás si en pocas palabras recordamos algunos acontecimientos y hechos salientes acaecidos durante y después de la terminación de la última guerra.

Primero vino el acuerdo del Atlántico, en el que se asegura la autodeterminación de los pueblos. Con este todos nosotros teníamos plena seguridad que Venecia Julia por estar habitada en su gran mayoría por la población Yugoslava, no podía ni discutirse que únicamente a Yugoslavia puede pertenecer.

Luego fueron las manifestaciones de varios ex-estadistas y llamados grandes demócratas Italianos como los señores Sforza, Croce, Salvemini y otros que no hicieron más que confirmar nuestras presunciones. Pero todo esto fué hecho en el momento cuando aún, un Imperio, nuestro ex-aliado, y hoy no creo equivocarme si digo un imperio en liquidación, tenía amenazada hasta su existencia misma y entonces se necesitaba el sacrificio de los pueblos Eslovacos para frenar primero y abatir después en sus mismas guardias a las bestias agresoras nazi-fascistas. Pero a medida que se fueron debilitando las fuerzas agresoras, asimismo se fueron sofisticando en las mentes de estos Sres. aliados y de los llamados demócratas Italianos las ideas de la autodeterminación de los pueblos y los derechos de Yugoslavia a las regiones que hoy reclamamos y que ellos nos reconocían.

Primero nos daban toda la Venecia Julia, con Trieste, Goricia, Pola, Fiume has-

ta Trzic. Luego de un lapso de tiempo, empezó su resistencia con respecto a Trieste. No pasó mucho tiempo se resistían entregar Goricia.

Luego esa resistencia fué también con respecto a Pola, y hasta que al final y eso ya fué el colmo de la osadía también Fiume y entiéndase bien no solamente la ciudad de Fiume que fué esclavizada durante 25 años por los imperialistas-fascistas Italianos, si no también una gran porción de territorio que fué Yugoslavo hasta el año 1939 y sigue siéndolo por boca del Sr. Conde Sforza fué ofrecido para la nueva sede de la nueva Sociedad de las Naciones.

Si la guerra por desgracia dura un año más, con seguridad que la victoriosa Italia habría ofrecido que a Yugoslavia a cambio de otras pérdidas territoriales se le dé Belgrado, Sarajevo y otra ciudad de la que se sentiría dueña.

Y todo esto hemos tenido que sufrir nosotros los Eslovacos que fuimos los victoriosos, que hemos derramado torrentes de sangre en la cruel lucha contra el nazi-fascismo, que hemos contribuido con un 90% del esfuerzo para ganar esta lucha tanto en sus vidas humanas como en bienes morales y materiales. Y todo esto hemos tenido que sufrirlo de una Italia fascista, de una Italia agresora, de una Italia incendiaria y el que en estos calificativos no cree que se lo pregunte a los pueblos de las regiones ocupadas por Italianos en Yugoslavia, a los pueblos Griegos, a los pueblos Etiopes y a los Albaneses.

Y todas estas afrentas a nuestra dignidad las hemos escuchado en nombre de Italia a través de sus grandes demócratas Sforza, Salvemini, Orlando, Nitti, Gasperi y otros.

Sí, hermanos, ellos hablaron así, pero no porque se sintieron con derecho, no porque se sentían fuertes. No, hablaron porque sus amos así lo ordenaban.

Hablaron porque sus hermanos mayores imperialistas anglo-yanquis vaticanistas ya habían premeditado su Obra y sus oscuros designios, dándoles vida poco a poco, tratando de esta manera engañar a los que hasta ayer creyeron en ello.

Fuó por causa de esos mismos planes de



(Nadaljevanje s 4 strani)

nistov, ki jih držite v vaših zaporih."

Posnetek obeh povelj s podpisoma italijanskega štabnega majorja Maria Porsela in četniškega generalnega štabnega kapitana Vladimirja Džukića, je reproduciran v poročilu kot dokument št. 47.

Popolnejšega sodelovanja ni moglo biti.

Četniki Draže Mihajlovića in poveljniki 11 Ducejevih divizij v Jugoslaviji niso sodelovali samo v borbi proti njihovem skupnemu sovražniku — partizanom, temveč so celo imeli družabne zveze in hvalisali eden drugega. Dne 14. oktobra 1942 je poveljnik italijanske divizije "Ferrara" — general Francesco Zani — poslal polkovniku Stanisiću naslednje laskavo pismo: "Danes zjutraj sem v Brezovniku pregledal tretji bataljon edinic pod Vašo komando, katerega načeljuje kapitan Šime Mijušković. Izraziti želim svojo živo radost glede vojnega in bojnega vidika teh edinic. Izrazite, prosim, častnikom, podčastnikom in moštvu bataljona moje zadovoljstvo in pohvalo."

Kopija tega pisma v italijanski s podpisom generala Zanja je vključena v poročilo vojne komisije kot dokument št. 53.

To krasno prijateljstvo so pa tu in tam kvarili spori glede denarne vrednosti službe, ki so jo

četniki Draže Mihajlovića vršili za Italijane. Dne 8. marca 1943 je Narodna vojska Črne gore predložila za izplačitev podroben račun za 2.049.645 lir — po 15 lir za vsakega vojaka za vsak dan borbe proti partizanom — za dobo med 7. aprilom in 7. junijem 1942. Italijani so izplačitev odklonili in račun vrnili z naslednjo pripombo (Dokument št. 55): "To vprašanje se lahko obnovi, ko bodo komunisti premagani."

Marca meseca 1943 so morali poveljniki Mihajlovićevih četnikov uvideti, da bo Sovjetska zveza vzdržala nemški naval, in celo polkovnik Bajo Stanisić je postal ves zmešan. Da ga pomiri in spravi v ravnotežje, mu je Mihajlović pisal 9. marca 1943 naslednje pismo (Dokument št. 66):

"Dragi moj Bajo: Prejel sem Tvoje pismo z dne 5. marca. Gospoda Kontić in Jovičević sta mi pojasnila Tvoj položaj in položaj Tvojih čet. Zelo me veseli, da se je narod odzval stoočito Tvojemu prvemu pozivu (k orožju).

Zagotavljen bodi, da imam najprej v mislih blagostanje naroda. Niti najmanj se ne bojim, da bomo storili kaj lahkomišelnega, toda pri vsakem našem dejanju moramo biti trdni in odločni. Prav dobro poznamo vse naše sovražnike in vemo natančno, kako dolgo in na kak način lahko odlašamo. (Boriti se proti Nemcem in Italijanom? Op. prev.)

Potom Branka vodim vso akcijo jaz. Nobenega koraka se ne stori brez moje odobritve. Branko me informira o vsaki se tako drobni malenkosti. Vsa njegova priporočila so pretehtana, popravljen in odobrena. Pri tem se držimo naslednjih principov: Delamo le zase in za nobenega drugega ne; brigamo se le za interese naroda in bodoče Jugoslavije; da dosežemo naš cilj, izrabljamo enega sovražnika proti drugemu, kot delajo brez izjeme vsi naši sovražniki; da uspemo z najmanjšimi žrtvami, toda če treba, da plačamo najvišjo ceno za našo splošno stvar; rešiti ljudstvo, da mu ni treba brez potrebe biti izpostavljen (nevarnosti) v njegovih hišah. Na vse to je treba računati. Mislim, da se strinjaš z mano pri vseh teh točkah.

Sprejmi tovariške in bratske pozdrave, Tvoj Čika Džoka.

P. S. — Gospoda Kontić in Jovičević Ti bosta izročila ustmeno poročilo."

Izmed listin v debelem poročilu komisije za ugotovitev vojnih zločinov morda ravno to pismo razodene največ. Lastnoročno in s podpisom Čika Džoka, njegov najbolj priljubljen priimek, je Draža Mihajlović zapisal, da ni samo odobral, temveč tudi osebno vodil Narodno-četniške operacije proti partizanom in v podporo nemškimi, italijanskimi in ustaškimi vojaškimi silam. In dokument tudi dokazuje njegovo izredno domisljivost, brezbriznost in budalost. "Da dosežemo svoj cilj", pravi, "izrabljamo enega sovražnika proti drugemu". Faktično pa se je boril le proti partizanom.

Še drugi Mihajlovićev bližnji sodelavec je bil general Blažo M. Džukanović. Bil je glavni poveljnik Narodnih četniških et v Črni

gori. Njegov glavni stan je bil v Cetinju, kjer je bil tudi sedež italijanskega guvernerja za Črno goro. Dne 27. marca 1943 je general Džukanović izdal povelje št. 97, ki se v odstavkih glasi takole:

"Komunistične sile, zasledovane od nemških in italijanskih čet in v opasnem stanju radi močne ofenzive naših narodnih sil v dolini Neretve, so se rešile le s tem, da so prebile fronto in se tako rešile iz groznega položaja. Da bi ne bile zajete v dolini Neretve, so se pričele prebijati pri Zimenju (blizu Nevselju) in ssunkom utapljaljočega človeka in neozirajoč se na žrtve, jim je uspelo izsiliti umik naših čet."

Fotostatični posnetek tega vojaškega poročila s podpisom generala Džukanovića je objavljen v poročilu komisije za vojne zločine.

Kolaboracija s sovražnikom ni bila omejena le na borbo proti partizanom, vključevala je tudi umor. Italijani so razpisali nagrado 30.000 lir na glavo Jagoša Kontića, enega izmed partizanskih voditeljev. Dne 13. maja 1943 je polkovnik Bajo Stanisić napisal sledeče pismo poveljniku IV. četniškega bataljona kapitanu Špiri Stojanoviću: "Blagajna divizije "Ferrara" je plačala 30.000 lir za umorjenega upornika - komunisto — Jagoša Kontića. Ker so umor omenjenega izvršili 14. januarja 1943 vojaki IV. bataljona s pomočjo žandarmerije in nekaterih seljakov, mi hitro pošljite seznam oseb, ki so se udeležile lova in umora, upoštevajoč seveda tudi orožnike in miličarje, da se zamore prejeta nagrada med nje razdeliti."

Ta dokument nosi podpis polkovnika Baja Stanisića.

Po kapitulaciji Italije so se nemške čete pomaknile v Črno goro. Partizani so prodirali čedalje bližje. Četniki so postajali vsak dan bolj brezupni. Dne 18. oktobra 1943 so edince V. črnogorske partizanske brigade končno zalotile polkovnika Stanisića in generala Džukanovića. V samostanu v Ostrogu, ki čepi na strmi črnogorski pečini in ki jo je skoraj nemogoče preplezati, sta ta dva izdajalca in skupina njunih vodilnih tovarišev v izdajstvu našla svoj neslavni konec. Med važnimi voditelji četnikov, ki pri tem četniškem polomu niso bili zajeti, je bil tudi major Džuro Lašić, katerega je Mihajlović meseca decembra 1941 postavil za poveljnika vseh četniških edinic jugoslovanske vojske v Črni gori. Lašić je pobegnil v Italijo, odkoder je pisal svojemu prijatelju Velišku Bojoviću, ki je bil tudi četniški komandant v Črni gori. Pismo je datirano 25. novembra 1943 in se deloma glasi:

"Moj dragi Veličko: Včeraj sem dobil Tvoje pismo. Veseli me, da si živ in zdrav. Skrbelo me je zate in za vse druge, dasi je naša ločitev bila zelo nespametna in

brezmiselna. Skupaj bi se morali junacko boriti proti domači nesreči — komunistom, toda storili smo ravno narobe. Vsak je šel v svojo sosesko, misleč, da smo tam postali gospodarji ter da bomo blizu doma nadalje mirno prebivali. Mi smo ljudje brez razuma in možgan. Sem se ostal v Lijevi Rijeki. Brigada domaćih opadnikov me je napadla. Bitka je trajala dva dni. Moji ljudje so jih dobro namlatili. Sam sem videl enajst mrtvecev. Kasneje sem zvedel, da je bilo 40 ubitih in mnogo ranjenih. Jaz sem imel le enega ranjenega vojaka. Pripravljaj sem se na pomik čez Kamava proti Andrijevići, toda na predvečer mojega odhoda sem za libog zvedel novice naše totalne katastrofe... Postal sem brezupen. Ne morem se več premagavati. Moji živci so šli po grobe... Škoda, da nisem poginil... Nihče se ne briga, če še živim ali umrem. Boga prosim, da mi pomaga vrniti se domov in kaznovati vse domače odpadnike in izdajalce. Zlasti bom kaznoval vse oficirje in izobrazence, ki so pozdravili komuniste in se jim pridružili. Poznal se bom nobenega izgovora. Vse bom ubil... V zvezi sem z ministrom (Mihajlovićem)... Malo zaupam njegovim besedam. Upam, da bo Nedić poslal močnejše sile v to pokrajino in jo osvobodil... Kar se denarja tiče, Ti ga ne morem poslati, ker ga sam nimam... Če prideš do zaključka, da ne moreš organizirati močnejših edinic za to borbo, tedaj sestavljalj trojke, katerih naloga naj bo pomoriti voditelje in vso našo golazen. Če jih ne dosežejo, naj uničijo njihove družine..."

Posnetek tega pisma s podpisom Družija Lašića je prikazan v poročilu komisije dokument št. 87.

Tudi Draža Mihajlović je postal degeneraten. Njegovi ljudje so postajali milosrčni. Dne 20. januarja 1943 je pisal polkovniku Baji Stanisiću, v katerem je rekel:

"Obveščen sem, da v teritoriju stare Črne gore, posebno v okraju Nikšić, prevladuje duk Kerenškiizma za uničenje komunistov in zelenih srajc.

Na primer ne dolgo nazaj so četniki ujeli dva člana Baletičeve rodbine v Rijanjih, dva nevarna komunisto. Enega izmed teh so spustili še isti večer, drugega pa

TRGOVINA JESTVIN

Oton Turel

ANDRES LAMAS 1265

U. T. 59-1892

KROJAČNICA

Stanislav Maurič

Velika izbira modernih oblek

Trelles 2642

U. T. 59-1232

INSTITUTO DENTAL MODELO

DE ESPECIALIDADES

Director: Dr. M. MUCHNIK

Govori se slovensko — Cene zmerne

SANTA FE 3511

U. T. 71-5692

Juan Suzunić.



## Shod Primorskih Slovencev in Istranov

Shod se je vršil pod parolami: *Zahtevamo priključitev Julijske Krajine k Ljudski federativni Republiki Jugoslaviji in "Smrt fašizmu! Svoboda narodom!"*

Ponovno se je zbralo v nedeljo 23. junija t. l. v dvorani "Principe Jorge" veliko število naših rojakov, da javno in odločno izpriča svojo zahtevo po priključitvi Primorske k materi domovini Jugoslaviji. S tem shodom je naša kolonija vnovič dokazala vsej tukajšnji javnosti, da usoda in upravičena zahteva po priključitvi tega ozemlja ni samo zahteva našega naroda v domovini, temveč je zahteva tudi izseljenštva v Argentini, ki je že toliko let v tujini, kakor tudi vseh Primorcev, ki žive v Ameriki.

Shod je bil precej dobro obiskan, čeravno bi moral biti v večjem številu, na žalost imamo še mnogo rojakov, kateri se radi svoje komodnosti ne zanimajo za svoje domovine.

Tem rojakom polagamo na srce, da če bomo vsi ostali doma na svojem domu ne bomo ničesar pripomogli za rešitev naše Primorske. Čas v katerem živimo je odločilen, zato je dolžnost slehernega rojaka da se vseh takih manifestacij udeleži, pokazati moramo javnosti da Slovenci smo si edini, da nastopamo kompaktno ravno tako kakor naši bratje in sestre v domovini. S tem bomo tudi dokazali da smo vredni sinovi in hčere onega naroda, ki je toliko doprinesel za

iztrgali iz rok necijonalističnih četnikov komunisti iz Stube.

Krsto Minič, rojen v Pješivacu, ječar četniške jetnišnice pri Mikšiču, je dovolil meseca julija letos petin komunistom, ki so bili obsojeni na smrt, da so zapustili ječo in je z njimi pobegnil. Vsi ti komunisti imeli biti ustreljeni drugo jutro. Ječar Minič je bil kasneje ujet, toda še danes je med živimi, medtem ko ljudsko sodišče in krožek izdajalcev in njihovih zagovornikov pravita: Za take slučaje ni nobene določbe v odredih. Čakati mora konca vojne in potem biti sojen v normalnih razmerah.

6. novembra je bilo petnajst zločincev izpuščenih in četniške jetnišnice v Štraševici. Oprostili so jih nekdanji komunisti, današnji necijonalisti. Možna je, da tudi v tem slučaju ne bo nihče smatran odgovornega...

Ne dolgo nazaj se je sestala v gozdu nad Gornjim Poljem skupina četnikov in se dogovorila, da je šla mimo skupine komunistov... niti en strel ni padel. Isto se je dogodilo v Zli Gori in dvakrat v Budošu...

Vem, da Te vsi taki slučaji zelo bolijo. Tebe, ki si nacijonalist, in tudi jaz se zavedam, kako rad bi videl popolne uničenje teh zločincev... Radi tega smatram, da imaš zadosti odločnosti za nadaljevanje nacijonalistične borbe, v kateri si se do sedaj udeleževal. Sporочи mi, prosim, kakšne korake si podvzel glede tega."

Pismo nosi podpis Draže Mihajloviča.

(Nadaljuje)

osvoboditev iz pod nacifašističnega jarma, a kateri je navzlic velikim žrtvam, ki jih je doprinesel je nesramno kaznovan. Nikakor ne moremo pričakovati da nam bo kdo drugi reševal našo Primorsko, zato se moremo mi brigati.

Odbor za Jugoslovansko Primorje je organiziral dobro propagando, poskrbel je tudi da so argentinski listi prinesli propagando za ta shod. Isti dan so tudi večerni listi prinesli slike in kratka poročila o poteku shoda, tudi po radiju je bilo poročeno o shodu.

Shod so otvorili pevski zbori naših društev, ki so združeno zapeli več pesmi pod vodstvom pevovodij: J. Krebelj, J. Samca in F. Trebšeta. Vse pesmi so bile burno aplavdirane od strani prisotne

MILKO

## V Edinosti je Moč

Slovensko časopisje znači kulturo našega slovenskega naroda in sedaj, bolj kot v preteklih letih razvidim, da zastopa mikavo stopnjo med časopisjem drugih izseljencev, bivajočih v treh Amerikah. Pa žalibog, v našem časopisju razvidim tudi nesoglasnost med seboj. Ne menim nesoglasnosti političnih misli te ali one stranke ker je razumno, da vsaka ima začrtane smernice in se bori za svoje strankine ideale pač nesoglasuje naše časopisje v najvišjem in skupnem idejalu naše narodnosti.

Četudi se bo zdelo na prvi pogled pretirano kar zagotavljam, vendar v luči resnice in v dnevnem realističnem življenju je tako. Resnica boli prav zato ker očita napade naši etiki.

Ali ni res, Slovenci dragi, da ie sedanji čas, ko se na mirovnih konferencah tveguje za celoto Jugoslavije in predvsem naše Slovenije, primerni čas, ko bi se vse časopisje moralo zavzeti za popolno pridobitev vseh naših narodnih pravic in za edinost naše rodne grude? Ali ni res, čitatelji "Pravice", da bi se morali vsi Jugoslavnici, predvsem pa mi Slovenci bivajoči v treh Amerikah, združiti v eno samo srce in vpiti na vse orlo: Hočemo Jugoslavijo, celotno Jugoslavijo v okvirju ne samo na-

ga občinstva. Med odmori so bile čitane poslanice, katere so poslale vsa naša društva in oba lista.

Adrijanka Baretto je deklamirala v kasteljanskem prevodu pesem Soči, katere prevod je napravil tov. S. Baretto, isto pesem je tudi zapel zbor.

Na shodu je bila prečitana daljša spomenica, katera je bila naslovljena na ruskega ministra V. Molotova v Pariz, in poslana preko ruskega poročevalca agencije Tass.

Po končanih govorih, katere pri našamo v prilogi, so bili prečitani brzogajni poslani Molotovu in maršalu Titu.

Shod se je zaključil z navdušenimi vzkliki živela Jugoslavija in maršal Tito, na kar je po dvorani zadonela pesem: "Hej, Slovani!"

rodne temveč predvsem mednarodne in demokratične pravice? Ali ni res, da je nujni čas, ko mora zahtevati Jugoslavija svojo zemljo, ne kot milodar ali plačilo za vse kar je trpela v minuli vojni, pač pa kot sveto dedščino naših praočetoj?

Jugoslavija se ne sme ponizati. Ne sme prositi milodarov in vojnih plenov kot jih prosijo nekateri narodi katerih edina zasluga so bila izdajalstvo in hinavščina. Na nobeden način ne sme dovoliti, da bi naše Primorsko nadaljevalo v laški oblasti in da bi jo senčila laška zastava. In če bi se "demokratični" gospodje odločili na stran Italije, tedaj, čujte me Slovenci dragi, —umrimo stoječi kot prosti in ne živimo na kolenih kot sužnji!" Naj se dvodnevni mir, lažjivi mir, spremeni v krvavo bitko za življenje in smrt!

V edinosti je moč!

Bratom onkraj Atlantika, pridružimo se tudi mi in potom različnih organizacij in našega ameriškega časopisja, pokazimo svetlo, da smo močni in edini. Močni in edini v vojni. Močni in edini v miru. Močni in edini v zahtevah naših na rodnih pravic.

Slovenija je kulturna! Slovenija boji edina in v edinosti bo tvoja moč!

## PISMA IZ DOMOVINE

Pismo iz Repentabra, piše Josip Skamperle njegovi sestri.

Repentabor 18/I/1946.

Draga sestra in vsi ostali!

Po dolgih petih letih smo spet vendar enkrat vdobili Tvoj glas. Res dolga so bila ta leta, leta velikega trpljenja in razjedejanja, tudi čez nas je šel ta vihar, povem Ti, da nimogoče Ti opisati naših borb in tudi strahu, ki se ga tu moralo prestati, ampak vse najhujše je šlo in kar je proč se ne vrne več, o tem bomo še nekaj let govorili mi, potem pazgodovina. Jaz Ti mislim napisati samo par vrstic, ker ne vem če boš sploh jih vdobila, ker tu nimamo še nič urejeno, posebno pa poštnega prometa. Tu Ti opišem malo mojega romanja v teh letih, oziroma Ti opišem da boš bolj natančneje vedel kaj je bila Narodna Osvobodilna Borba. V letu 1940 me-

seca junija so me Italijani mobilizirali, po dveh mesecih službovanja smo prišli s tistimi edinicami v Trst. Že takrat smo bili Slovenci Italjanom nezaupljivi. Nekega dne nas zberejo vse Slovence, ter nas pošljejo daleč proč od tu, mene so poslali prav na sredo Sicilije, od tam je prišel ukaz, da starejše pošljejo domov. Tako sem prišel meseca novembra že istega leta domov. Tako je šla vojna dalje. Kadar je Italija napadla Jugoslavijo so tu začeli biti pritiski vedno večji, istega leta v juniju so napadli tudi Z.S.S.R. Takoj za tem so se začele formirati male, v začetku tudi redke partizanske skupine, ki so izvajale tu pa tam kake spopade in napade.

Prvi napad na Repentabru je bil v oktobru 1942, in sicer pri predoru (tunelu) zadaj za našo hišo proti Dolu, na stražno postojanko ki je čuvala tisto

luknjo, pri tem je bil eden Italjan mrtev in eden ranjen, drugo je vse zbežalo. Drugi dan za tem so odpeljali fašisti kakih 60 moških iz Repentabra v zapor, ali vem da ni nobeden nič vedel o tem. Po dveh mesecih so izpustili vseh, ker niso mogli dokazati nič. Jaz nisem bil pri tem prizadet. Nato so Italijani počasi pobrali radije in puške. Dalje leta 1943 že pred polomom fašizma s prvim julijem se pričnejo prave partizanske organizacije pri nas. Ob polomu Italije to je 8. septembra 1943 se začne za nas na deželi prava redna a zelo težka vojska ker so jo morali naši kmetje vdrževati z živezem in skoro tudi z obleko vse skozi do osvoboditve. Prvo ofenzivo, ki so naredili Nemci, za nas je bil najhujši 27 september, ta dan so Nemci odpeljali iz Repentabra skoraj vse moške, seveda kar so jih dobili doma, po številu 75, med njimi tudi mene. Vozili so me štiri dni, hudi so bili ti dnevi, na peti dan so me v Gorici izpustili, mene in še kakih osem drugih, ki so bili prav stari ali pa bolani, ostale so odpeljali v Nemčijo na prisiljeno delo. Dne 18. decembra sem šel tudi jaz v partizane, kjer sem napravil zimo 1943-44. Kako je vse bilo Ti ni mogoče opisati, dne 19. februarja 1944 sem bil v eni veliki bitki onostran Soče kakih štirideset kilometrov severno od Gorice nekoliko ranjen. Huda je bila tista pot domov, ker se je moralo brest Sočo pri dvajset stopinj pod ničlo, nato sem potem dobil še pljučnico. Prišel sem srečno domov in potem napravil dva meseca postelje, ozdravil sem še precej, kar bom še čutil vedno. Tako je šla vojna naprej. Dne 28. aprila, leta 1945 se je začela bitka za Trst. Od vzhoda je prodirala 4. armada iz Jugoslavije, iz Krassa dol pa 9. korpus, ta bitka je trajala do 3. maja, prej je padlo mesto kakor Opčine, tu je bilo močno utrjeno. Mi smo srečni verj tu nam je ostalo vse celo, mnogo vasi je porušeni in požganih, lahko se reče da ena tretjina. Žrtev je dal tudi Repentabor v tej borbi kakih trideset. Za Ti več opisati pa drugič, ker bi se potrebovalo več strani.

V naši družini smo vsi zdravi, tudi oče in mati sta precej zdrava, lačni tudi nismo. Za sedaj vas najlepše pozdravljam z našim: Smrt fašizmu, svoboda narodu. — Tvoj brat Josip.

STAVBINSKA KOVAČA  
G. ŠTAVAR & K. KALUŽA  
Laprida 2443 - Florida F.C.C.A.

FRANC ŠTEKAR  
Stavbinski podjetnik  
★  
Ramón L. Falcón 6371  
U. T. 64 - 3084

TRGOVINA JESTVIN  
Srečko Turel  
TRELLES 1402 U. T. 59-4104

RESTAVRACIJA  
IVANČIČ RUDOLF  
AÑASCO 2622

MEHANIČNA DELAVNICA  
Anton Klinc  
★  
Tinogasta 4386-88 U. T. 50-5750



Naš rojak Bitežnik, ki živi v Rio Negro je prejel od svojega brata pismo sledeče vsebine:

Tolmin, 4. dec. 1945.

Dragi brat!

Prejel sem tvoje pismo. Ne morem verjeti kakšno veselje je bilo zame, ko sem prejel tvoje pismo. Posebno veselje doživljam v tem, da vidim da tudi od vaše strani delate in pomagate našemu tako izmučenemu narodu. Zelo lepo in častno je slišati, da sta z bratom Ivatrdno povezana z našo borbo. To vem, ker sem bil vedno prepričan, da je ostal isti duh v vama kakor je bil pred odhodom v Ameriko. Vedel sem, da drugače ne more biti, saj sem jaz kot mlajši brat podedoval od vaju ta borbeni duh, duh ki sta ga vidva pokazala v



borbiproti fašizmu že leta 1923/24. Vaju sem videl in od vaju ohranil vedno to za kar so gorela naša srca. Da je bila naša borba trda in nezlomljiva, to naj vam je priča naše delo, ki je rodilo take rezultate o katerih govori in čita celi svet.

Kakor Ti je znano, me je 29. julija 1941, hotela aretirati nemška policija. Zahvaliti se moram moji previdnosti, da sem vedno budno pazil na vse kar se je dogajalo okoli mene, da sem pravočasno izvedel za načrt in se tako umaknil. Pobegnil sem v Ljubljano in od tam domov. Seveda je bilo moje bivališče doma zelo kratko. Komaj sem začel se udeleževati za OF, so me aretirali italijanski bersaljeri in me poslali v Ljubljano, kjer sem ostal do zloma Italije. Takoj na to sem pobegnil iz mesta in se zopet vrnil domov. Po nekoliko dnevih odmora sem se javil na Lokvah pri štabu Kosovelove brigade. Tu sem oproščen radi želodčne bolezni. Nato sem ostal doma kjer sem poučeval šolo. Dne 30. marca so me zajeli Nemci in postavili ob zid pred Bokadovo hišo in me hoteli ustreliti. Zahvaliti se moram, da sem znal nekoliko nemščine in sem si tako rešil življenje. Naslednjega dne, uvidevajoč nevarnost, ki mi preti od sovražnika, sem zapustil dom in se javil zopet v Lokovec pri Okrožni gospodarski komisiji kjer sem ostal mesec dni. Nato sem bil postavljen za okrožnega načelnika Narodne zaščite za

Kanalsko. Tu sem deloval do septembra. Potem sem bil poslan v Tribušo na pokrajinsko načelstvo NZ in bil tam do poloma Nemčije. Po tem času sem dobil v Trstu mesec dni dopusta in sem po dolgih štirih letih obiskal družino na Štajerskem.

Da je bilo naše delo in borba težka, si lahko sam misliš. So pa te težave in poteškoče naravne, ki so bile od nas vseh nujno potrebne, da smo dosegli to za kar smo se borili. Še danes imamo na našem Primorskem poteškoče, od raznih tujerodcev in hujskačev mednarodne reakcije ki bi hotela nas ovriati pri našem mirnem in opravičenem delu, za dobrobit našega in vse ostale napredne narode sveta.

Moje zdravstveno stanje je zelo slabo, moram priznati, je pa tudi dejstvo to, da se štejem ponosnega, da sem kljub bolezni neumorno delal in doprinesel svoj delež k borbi naših narodov, k oni borbi, ki je bila neobhodno potrebna, posebno za nas Primorce.

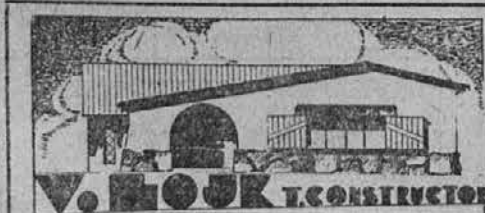
Tako je naše življenje, ker drugače ne more biti. To zahteva naš narod in njemu moramo pomagati, se žrtvovati tako kakor se je on žrtvoval za nas v težkem času borbe, ki je neumorno delal in skrbel s živlenskimi potrebščinami za našo NOV.

Ravno radi tega, me veseli, da tudi naši izseljenci čutijo potrebo podpore našemu narodu in da mu tudi že v veliki meri pomagajo.

Ako prejmeš to moje pismo, želim da bi odslej naprej še bolj deloval in pozval vse ostale domačine, da se združijo v enotnost in da podpirajo našo domovino. Voja vohra je končana, ni še končano delo naše obnove. Zato je nujno potrebno da tudi pri obnovi zagrabimo za delo in tako čim prej dvignemo našo porušeno domovino iz razvalin in jo nastavimo na ono mesto, ki bo zavidanja vredno.

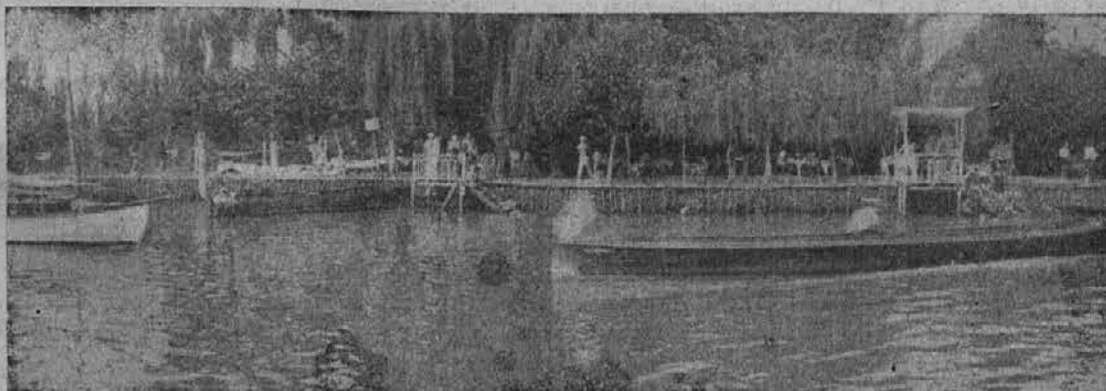
S tem končujem moje pismo in s toplimi pozdravi želim obilo zdravja in veselja ter veliko uspehov pri naprednem delu za našo domovino.

Tvoj brat Karlo.



PLANOS — CALCULOS  
HORMIGON ARMADO  
CONSTRUCCIONES  
V. L. O. J. K.

Técnico Constructor  
Pedro Moran 5130 - U. T. 50-7186



**RECRO "EUROPA"**  
Lastnika brata ROVTAR

RIO CARAPACHAY

TIGRE, F.C.C.A.

U. T. 749-589

PRVOVRSTNI HOTEL  
z najboljšo KAVARNO in RESTAVRACIJO

Prevoz s postaje TIGRE, F.C.C.A. do Recrea  
in nazaj, odrasli \$ 1.—, otroci \$ 0.50

Keglišče, velika plesna dvorana. Prostor za PIK-NIK

La Comisión Directiva de la AGRUPACION YUGOSLAVIA LIBRE, FILIAL CORDOBA, invita a todos los yugoeslavos, socios o no, a la

A S A M B L E A G E N E R A L

que tendrá lugar en su sede, sita en Pasaje Humberto I. N. 1922 el día 11 de Agosto de 1946 a las 15 horas, en la que se desarrollará la siguiente

Orden del día:

- 1º) —Salutación del Presidente.
- 2º) —a) Informe del Secretario; b) Informe del Tesorero.
- 3º) —Tratar de parte de la vieja Comisión, acerca de la manera más rápida y eficaz de ayudar mejor a los sufridos pueblos de Yugoslavia.
- 4º) —Nombramiento de la Nueva Comisión.

Hacemos un llamado a todo aquel yugoeslavo de honor que hasta el presente haya permanecido indiferente, a asociarse a esta Agrupación ayudista, ya que sólo unidos podremos intensificar nuestro socorro moral y material a nuestro sufrido pueblo.

Hermanos yugoeslavos: Asistid y traed a vuestros amigos que de esa manera cumpliréis con vuestro deber de yugoeslavos concientes.

LA COMISION

#### IZ CORDOBE

V nedeljo 23. junija, je tukajšnji odbor podružnice "Svobodna Jugoslavija", organiziral "asado" in sicer v prostorih hrvaškega društva "de Socorros Mutuos", katero je dalo iste na razpolago naši podružnici.

Dasi smo že v zimi, bil je lep sončni dan, ki bi moral le več rojakov izvabiti na prosto; tako pa je manjkalo precejšnje število se onih, ki so že vkupili vstopnice. Tu je treba pripomniti, da slične priredbe kakor je "asado" ne služijo edinemu namenu dobiti nekoliko pesov za pomoč domovini, temveč imajo predvsem moralen namen, to je, da se čimbolj spoznavamo in družimo. Koliko praznih in škodljivih predsodkov bi odpadlo, če bi vsi Jugoslovani v Cordobi to upoštevali in se ob vsaki priliki družili! Spoznali bi resnico kakor jo je na "asadu" lepo povedal dolgoleten in ugleden član naše tu-

kajšnje naselbine, "da se mnogi bojijo lastne sence". In vendar ko človek govori z enim in drugim, povsod isto zagotavljanje, da hočemo skupnost. Kje torej tiči vzrok, da ne moremo priti do združitve niti na aktualno najvažnejšem polju, kakor je pomožna akcija, — če je res, kakor vsi zatrjujemo, da to hočemo? To vprašanje je potrebno razjasniti in rešiti.

Ko smo se okrepčali, je navzoče pozdravil predsednik podružnice tov. Pavlovič in dal besedo tov.

Draščeku, ki je v imenu odbora čital obširen spis. Najprej je naprosil navzoče za en minuten molk v spomin doma padlih junakov, nakar je čital apel odbora, ki v prvi vrsti povdarja potrebo skupnosti ter poziva vse Jugoslovane naj bi pravilno tolmačili današnji moment, ko v domovini na tisoče vojnih sirot, dece, naših nešteti borcev, ki so dali življenje za svobodo domovine in človeštva, pričakujejo naše pomoči, ki smo jim dolžni. Govor je zaključil z živjo klici maršalom Titu, Stalinu, Generalu San Martin osvoboditelju, našim borcem in naši novi domovini Republiki Argentini.

Priredba je izpadla dobro, za kar je v prvi vrsti zasluga tov Vratnika, potem pa tov. Gregoričev, Braliča, Meseca, Kukanje in ostalih, ki so "asado" izvrstno pripravili in postregli. Mladinski odsek je med navzočimi nabral nekoliko prispevkov, med tem ko je odbor oddal več "titulov" različnih svot.

PIVARNA  
KROGLIŠČE in KEGLIŠČE  
DJURO KOVAČ  
Sveže Pivo

WARNES 2113 La Paternal

Cochería  
"VILLA REAL"

SEPELIOS - AMBULANCIAS  
CASAMIENTOS  
Av. Fco. Beiró 5000 - U. T. 50-4791



# P R A V I C A

Editado por las Sociedades D.K.D. Lj. Oder, S.F.D. I. Cankar y Agr. Yug. Libre - Com. Esloveno

## TRETJA POŠILJATEV

Za tretjo pošiljatev v domovino je U. S. J. slovenski odbor nakupil blaga za \$ 6.000.— ter nabral starega blaga v vrednosti \$ 300.—

Ker so nam došla poročila iz Jugoslavije da trpe pomanjkanje obleke otroci, posebno novorojenki, katere zavijajo v papir, je odbor

24 ovojem bombaža, 12 ovojev sivank in 10 kg. sladčic.

V denarju so prispevali: Spacapan Joško \$ 20.—, Groser Amalija \$ 10.—, Rajer Rajko \$ 2.—.

V blagu so darovale sledeče rojakinje: Gulič Angela, Gec Angela, Boštijančič Jožefa, Grgič Rozalija, Maurič Olga, Bole Marija,

Turel, M. Križnič, A. Leksan, K. Suban, D. Tence, V. Herakovič, J. Rusac, A. Skrk, A. Tebelis, A. Godnič, K. Ihan, S. Stabar, I. Colja, M. Markuža, A. Ičan, F. Renčel, F. Glešič, A. Perc, I. Berkovec, A. Zobec, V. Stofa, R. Švangelj, F. Novak, K. Vidau, L. Kosmina, F. Boštijančič, B. Cibič, V. Križnič, K. Kaluža in V. Metljak vsak po \$ 20.—. Mirko Simčič je daroval \$ 50.00. Po \$ 7.00 so darovali sledeči: A. Prijon, V. Nusdorfer, I. Jerčič, J. Bačec, F. Sulič, F. Volčina. Po \$ 5.00 so darovali: A. Rijavec, A. Colja, O. Sulčič, H. Sulčič, Zupan I., I. Lupič, B. Cijak, M. Radošević, I. Rački, K. Vidau, I. Strakel, J. Markuža, A. Benčina, Zofija Benčina.

La Comisión Femenina de la Sociedad Cultural Eslovena Ljudski oder ha recibido la suma de \$ 137.00, del compatriota Ludovico Nemeč, para ayudar a los pueblos necesitados de Yugoslavia. Esta suma fué donada por la empresa de colectivos "Atlantida" y personal de la misma.

La Comisión Femenina agradece a los donantes el gesto de solidaridad que han demostrado con nuestros pueblos y al mismo tiempo hace un llamado a todos los compatriotas para que contribuyan a mitigar los sufrimientos de nuestros pueblos, para que estos puedan sobrevivir.

La Comisión Femenina.

## BOLEZEN

V Cordobi je nenadoma resno obolela tovarišica Genovefa Simeone. Tovarišica Genovefa je aktivna odbornica ženskega odseka podružnice S. J. želimo ji skorajšnjega okrevanja.

## OPERACIJA

Pred dnevi je bila operirana na slepiču v bolnišnici Alvear Nely Hlača, hčerka blagajnika Lj. odra, in aktivna članica mladinskega odseka D. K. D. Ljudski oder. Želimo ji skorajšnjega okrevanja.

## AVTOPREVOZNO PODJETJE

**Anton Blažina**

Triunvirato 2789 U. T. 54-0257

## PRVO SLOVANSKO POGREBNO PODJETJE

**Peter Sanchuk**

Av. San Martín 5468 U. T. 50-8539

## Jugoslovanska Restavracija

"EL ADRIATICO"

Sveža hrana. Dobra postrežba

**M. VUKMAN**

Av. Fco. Beiró 5201 — U. T. 50-5924

## FARMACIA "SOLER"

LAURA M. E.

CAPPARELLI DE CASCIARI  
Farmacéutico

Servicio nocturno de urgencia  
Fco. Beiró 4984 U. T. 50-2079

## PISMA IZ DOMOVINE

Danes objavljamo imena naših rojakov, kateri imajo pisma iz domovine. Za dvigniti ta pisma naj se obrnejo na hišnika Lj. odra.

### Navadna pisma:

Barbič Ivan (2), Cerjanec Ivan, Fatur Maria, Felkar Franc, Gasperlin Franc, Jug Peter, Kastelic Anton (2), Kos Franc, Leščanec Franc, Leščanec Mihel, Mareš Josip, Pahor Dina, Režek Marko, Samsa Anton, Strajnar Anton, Volk Mihel, Zupancič Mihel, Zele Maria.

### Priporočena pisma:

Barbič Ivan, Cvahte Stefan, Češnovar Fani, Dolencič Jeronim (2) Grum Franc, Hrovat Josip, Jaks Josip, Klasinc Franc, Kebelej Franc, Kočar Franc, Kos Franc, Leščanec Franc, Leščanec Mihel (3), Novak Jela, Okretic Josip, Osenk Josip, Ratajec Leopold, Troha Ivan, Zaletel Ivan.

## OPOZORILO

Današnja številka P R A V I C E je izšla v večjem obsegu, ker je štiri strani prispeval Odbor za Jugoslovansko Primorje, radi nedeljskega shoda, ki naj se ga brez izjeme vsi slovenski izseljenci udeležijo.

Se priporoča rojakom dobro znana ČEVLJARNICA  
Delo solidno  
**L. Brankovič**  
MORLOTE 138 La Paternal

EDINA SLOVENSKA STAVBENIK  
NIKA V SAAVEDRI  
sta narazpolago za načrte, betonske proračune in firmo  
ANDREJ BOŽIČ in SIN  
Tehnična konstruktorja  
Av. Luis Huidobro 4554 U. T. 70-5112

**Jekše Ektor**  
MIZARSKA DELAVNICA  
\*  
Dr. Luis Belaustegui 4466  
U. T. 67-3621

RESTAURACIJA  
"Pri škodniku"  
KROGLIŠČE IN KEGLIŠČE  
**Jožef Škodnik**  
Añasco 2652 U. T. 59-8995

KROJAČNICA  
\*  
FRANC MELINC  
\*  
Paz Soldan 4844 U. T. 59-1356

MIZARSKA DELAVNICA  
Izdelava pohištva  
**Ignac Košer**  
\*  
Guido Spano 665 Munro F.C.E.



Razstavljeno blago nabrano po društvih Lj. oder, Ivan Cankar in U. S. J.

nakupil največ za otroke in sicer: 362 plenice, 103 povojev, 147 plaščkov, ter 168 komadov raznega oblačila za malčke, 1.598 komadov raznega blaga za odrasle, 154 parov čevljev, 13 ducatov sukanca,

Abramič Katarina, Usaj Marija, Saksida Angela, Saksida Jelka, Rajer Viktorija, Vouk Štefanija, Živa Vojnova in Groser Amalija. Vsem darovalcem stotera hvala.

Udruženje Svobodna Jugoslavija in S.P.D. Ivan Cankar, sta nabrali med svojim članstvom denar v pomoč domovini. V ta namen sta odbora apelirala na člane, da naj žrtvujejo po en dan plače. Med rojaki v Saavedri je bila nabrana svota pesos 507.00.

Po 10.00 \$ so darovali sledeči rojaki: G. Štavar, F. Kokoravec, Bezin J., M.

## Ferdinand Cotič

Trgovina z železnino

★  
Lope de Vega 2989  
U. T. 50-1383

## Dr.

## CONSTANTINO VELJANOVICH

Sala especial para tratamientos del reumatismo y sala de Cirugia

Atiende:

Lunes - Miércoles - Viernes  
pedir hora por teléfono.

Defensa 1155 U. T. 34-5319

## Josip Hlača

Mehanična delavnica

Villa Real 140 José Ingenieros  
U. T. 757-640

## TRGOVINA JESTVIN

in raznih pijač

**Franc Spačal**

Perú 498 Villa Martelli  
U. T. 741-0034

## Restavracija

A. BENULIČ & J. FRANČESKIN

Izborna hrana.

Zmerne cene. Chorroarin 596

## L. ROJIC

TRGOVINA JESTVIN

TRES ARROYOS 1600

U. T. 59-2153

## KOVINSKO STAVBENO

MIZARSTVO

HUMAR in MAKUC

Av. Central 3720  
Calle N° 2 3729 U. T. 741-4520

Cortinas Enrollables  
de Madera

y  
Composturas en General

★  
**Juan Pečenko**

CALDERON 2851. Bs. Air  
U. T. 50-1344

